

NARODNA IN UNIVERZITETNA KNJIŽNICA

67

117 986 1990

430061,5/6

COBISS

MILADIKA

5/6-90

Poština plačana v gotovini - Skupina III/70 - mesečnik - junij 1990
Spedizione in abb. postale - Gr. III/70 - Periodico mensile - giugno 1990

L. 3000

MLADIKA 5/6

IZHAJA DESETKRAT V LETU
LETO XXXIV. 1990

KAZALO

Zarja svobode nad Slovenijo	65
Alojz Rebula: Ko bi danes živel Franček	66
Pavle Zidar: Dvojni obisk	68
Mogoče ne veste, da	69
Osem Slovenk za danes:	
Dubravka Tomšič	70
Vladimir Kos: Pesmi	73
Pisatelj Zorko Simčič ob podelitvi nagrade Vstajenje	75
Na robu:	
Še o »ukinitvi« SKGZ	76
Spomini Milana Guština (12)	76
Janez Povše: Ljubka Šorli o življenju, poeziji... o sebi	79
Antena	81
Martin Jevnikar: Zamejska in zdomska literatura (Boris Pangerc; Miroslav Košuta)	85
Ocene: Jože Kokalj - Pogovori ob Gangesu (M. Jevnikar)	86
Na platnicah: Pisma; Čuk na Obelisku; Listnica uprave; Za smeh	
Prilogi:	
RAST 56-90	
Pavle Merkù: Svetniki v slovenskem imenoslovju (str. 81-84)	

Zunanja oprema:
Edi Žerjal

Uredništvo in uprava:
34133 Trst, Italija, ulica Donizetti 3
telefon 040/370846

Lastnik: SLOVENSKA PROSVETA

Reg. na sodišču v Trstu št. 193

Član USPI
(Zveze italijanskega
periodičnega tiska)

Posamezna številka Mladike stane 3.000 lir. Celoletna naročnina za Italijo 24.000 lir; nakazati na poštni tekoči račun 14470348 — Mladika - Trst. Letna naročnina za Jugoslavijo 24.000 lir ali enakovreden znesek v drugih valutah. Druge države 32.000 lir (ali enakovreden znesek v tuji valuti), po letalski pošti 45.000 lir.

Tisk in fotostavek:
»graphart«, Trst, ulica Rossetti 14
tel. 040/772151

Pisma v tej rubriki izražajo mnenja dopisnikov in ne obvezujejo uredništva.

KDAJ BODO POSTAVILI OBELISK

Nujno potrebno se mi zdi za utrditev sprave in demokracije na Slovenskem, da se končno postavi tisti spomenik-obelisk-mavzolej, ki ga je pred leti predlagala Spomenka Hribar. Urediti bi bilo treba vse kraje, kjer leže žrtve zadnje vojne: vse žrtve. Ostanke, kolikor je mogoče, bi bilo treba prenesti v skupen prostor, kjer bi stal omenjeni spomenik. Ob otvoritvi spomenika bi se vsi predstavniki oblasti, strank, Cerkve — vsi — slovesno zaobljubili, da se kaj takega ne bo več ponovilo: da nikoli več ne bo brat dvignil roke nad »Slovenca brata«. Vlada in parlament bi morala prevzeti nase to nalogo. Ne samo lipa sprave — ampak obelisk sprave! Kaj predlagajo v tem oziru arhitekti in urbanisti, kako si zamišljajo tak kraj?... To pobudo bi gotovo pozdravili in podprli vsi Slovenci doma in po svetu brez razlike.

P. A.

PISMO IGORJA GRUDNA

Spoštovani gospod urednik,
najprej hvala za (na)robno anonimno pozornost mojemu dopisniškemu delu potem, ko sem v štirih in pol letih napisal oziroma pripravil nekaj čez 2.000 člankov ter radijskih in televizijskih prispevkov, s katerimi sem obveščal vaše rojake v Sloveniji o življenju Slovencev v Italiji. Najbrž je ta, vsaj količinsko zajetna bera razlog, da ste v Vašem narobniku (kar v časnikih in revijah ni podpisano, je praviloma stališče vsega uredniškega odbora) pod naslovom »Spremembe v SKGZ« kar polovico pritlično politikantske »mojstrovine« posvetili dopisniku slovenske radiotelevizije in ljubljanskega »Dnevnika« Igorju Grudnu, tako da po skrbnem prebranju tega izstrelka netočnosti in polresnic človek res ne ve, ali je za slovensko prihodnost v Italiji pomembnejša sprememba SKGZ-ja ali prva javna zamejska prijava Igorja Grudna za odstrelni spisec slovenskih novinarjev, ki so bili in so še podaljšana roka starega režima, v našem primeru pa njegove tržaške podružnice — to je SKGZ-ja.

Anonimni besedni krošnjar(ji) me je (so me) označili skupaj s »Primorskim dnevnikom« za protagonista »živahne propagande« o ali za spremembe SKGZ-ja. Če je piscu, ki ima težave z besednjakom, poročevalsko ali analitično obravnavanje ene izmed dveh slovenskih organizacij, ki »pokriva« večji del slovenskega kulturnega, gospodarskega, športnega itd. prostora, propagandno početje, sem pač propagandist, kot ste Vi, propagandist izkrivljenega branja drugih.

Takoj zatem, ko pisec odkrije v meni propagandista SKGZ, prepozna tudi moje izkrivljanje resnice o izven SKGZ-ejevskem slovenstvu v Italiji. Kot dokaz slednjega odkritja omenja moj radijski komentar, ki je bil takoj, ko je odplul po radijskih valovih, deležen kritik z različnih strani, še posebej z leve, češ, da sem razglasil »rdeči udar« v SKGZ in »Primorskem dnevniku«. Očitati so mi torej prav tisto, kar tudi Vi mislite o istih dogajanjih, torej sem bil v njihovih očeh propagandist tudi Vaših pogledov na dogajanja v oziroma okrog SKGZ. Me po vsem tem ne boste vzeli za svojega, vendar?

Ti prvi očitki so bili očitna posledica dejstva, da so moj komentar poslušali s pol ušesa in tako sprejete polresnice naprej prodajali, sem prosil uredništvo »Primorskega dnevnika«, naj ga ponatisne, kar se je 27.3. tudi zgodilo in kar je bilo očitno vzrok, da ste ga tudi vi, vendar očitno samo s pol očesa, prebrali.

Ker bi podrobno soočenje Vaših podtikanj in trditev v mojem komentiranem poročilu vzelo preveč prostora, bom za vzorec povzel samo zadnji odstavek, kar bi moralo biti za bravce brez apriorističnega soglasja z vsem, kar pride izpod krova »Mladike«, dovolj za občutje breztežja nanizanih očitkov. Še vedno nepotešenim pa priporočam, da si privoščijo sami hkratno branje mojega komentiranega poročila (»Primorski dnevnik« 27.3.) in obrobnika v »Mladiki« (4-90).

stran 88

SLIKA NA PLATNICI: Drevo (neznani avtor Mladikinega fotografskega natečaja).

REVIJO IZDAJA UREDNIŠKI ODBOR: Lojzka Bratuž, Silvija Callin, Lilijana Filipčič, Ivo Jevnikar, Saša Martelanc, Marij Maver (odgovorni urednik), Albert Miklavec, Franc Mljač, Aleksander Mužina, Sergij Pahor, Danilo Pertot, Ivan Peterlin, Peter Rustja, Ester Sferco, Tomaž Simčič, Maks Šah, Marko Tavčar, Zora Tavčar, Edvard Žerjal in Ivan Žerjal. Vsi pisci sodelujejo brezplačno.

Zarja svobode nad Slovenijo

»Želimo le, da bi postal parlament svetišče svobode, svobodna tribuna, na katero bodo stopali svobodno in demokratično izvoljeni narodni zastopniki, ki bodo krojili narodu pravične in koristne zakone«.

Te besede so bile na prav takem uvodnem mestu naše revije zapisane pred več kot tridesetimi leti, marca 1959. Z njimi se je končal sestavek, posvečen razmišljanju ob novi zgradbi slovenskega parlamenta v Ljubljani. Ton je tipičen za tista leta in tudi še za mnoga kasnejša: tako smo pisali, ko smo ugibali in sanjali o slovenski prihodnosti, ko bo nekoč konec diktature. Vedeli smo samo, da bo ta konec nekoč napočil, saj nam je bilo nepojmljivo, da bi le za naš narod ne veljala železna pravila zgodovine, ki je še vsako nasilje prej ali slej obsodila na smrt. Hkrati pa smo vedeli, da je naša vizija še daleč od uresničljivosti. Upali smo, a ne verjeli, da jo bo dočakala že naša generacija.

Pa jo vendar je. Naše globoke sanje, naše visoke želje se uresničujejo.

Rdeči svet, z grozljivo učinkovitostjo zgrajen in planiran v nedogledno prihodnost; resignirano sprejet tudi v zavest svobodnega dela človeštva; navidezno nezrušljiv brez planetarne jedrske vojne — ta rdeči svet se je zamajal v svojih temeljih in pred našimi strmečimi očmi se nezadržno spreminja v razvaline.

Ali je bila tistemu svetu bolj usodna lastna falimentarnost na čisto vseh ravneh, ali pa nezadržna sla po svobodi v srcih njegovih uklenjenih narodov in ljudi, je v tem trenutku skoraj postranska reč. Zdaj je predvsem čas veselja, da se je zgodilo, kar se je moralo, in da se je zgodilo prej, kot smo si upali misliti.

Naše posebno, globoko in vseh zadoščenj polno veselje pa je še zlasti v tem, da je ta čudoviti, odrešujoči veter zajel tudi Slovenijo, našo matično domovino. Ta nam je bila v dnu duše draga tudi tedaj, ko je uradno nastopala kot mačeha in celo še kaj hujšega; tudi tedaj, ko sta nas skušali oblastna centra in njena zamejska podružnica prikazovati skoraj kot izdajalce samo zato, ker nismo sprejemali enačbe, da je režim isto kot domovina.

Pomlad 1990 bo trajno blestela v zgodovini, ki jo bodo prebirali bodoči slovenski rodovi. Mi, ki nam je bila dana milost, da smo jo doživljali direktno, pa jo sprejemamo vase kot eno najzanosnejših doživetij našega življenja.

V aprilu in maju se je nad Slovenijo razlila zarja svobode, ki smo jo čakali pol stoletja: svobodne volitve, zmaga združenih demokratičnih sil za parlament, in nazadnje vlada svobodoljubnih in odgovornih ljudi, ki jim slovenska narodna skupnost lahko končno zaupa.

Bili bi pristranski, ko bi dosedanjim dolgoletnim krojiteljem slovenske usode ne priznali, da so pri teh revolucionarnih dogajanjih imeli vsaj del zaslug. Svobodnega vetra niso blokirali, in sprejeli so tudi tekmo na svobodnih volitvah. Gotovo, da so točno izračunali, da jim drugega tudi ne kaže, in da se jim celo ponuja presenetljiva možnost, še kar spodobno zaključiti obdobje, ki so ga bili njihovi predhodniki zaznamovali s polomom, še prej pa tudi s krvjo. Toda njihov račun je (slučajno) sovpadal s slovenskimi interesi, zato ga ne maramo cinično zavreči. In njihov zmagoviti kandidat za republiškega predsednika bo verjetno pogumen Slovenec, ko se bo treba braniti pred neprijaznimi in mogoče nevarnimi silami iz centra zelo problematične in le pogojno akceptirane skupne federalne države. Nad Slovenijo se je namreč razlila šele zarja svobode; do polnega in svetlega dne utegne biti pot še dolga in zamotana.

Toda že ta zarja nam je prinesla veliko sreče in tudi veliko upanja. Iz srca pozdravljamo matično domovino na začetku njene nove poti, ko naj bi bila za vedno za nami dolga doba trpljenja, prikrajšanj, krivic in zavajanj — dolga mora, surova in še prav dolgočasna povrhu. Pozdravljamo vse neštete znane in neznane rojake, ki niso ne klonili in ne obupali, marveč so — večkrat za ceno nevarnega tveganja — ohranjali pri življenju plamen neminljive Slovenije in ga tudi predajali dalje. Ta štafetni plamen — kako drugače se sliši PLAMEN v primerjavi s PALICO! — je zdaj izročен vodilnim ljudem nove Slovenije. Ne moremo zatajiti veselja in ponosa, da so mnogi med njimi naši prijatelji; prijatelji iz časov, ko je bilo marsikaj še zelo tvegano in obupno daleč od naših skupnih sanj.

Vso srečo pri Vašem odgovornem delu, vso srečo, Slovenija!

Ko bi danes živel Franček... Alojz Rebula

Letos spomladi je preteklo deset let, odkar je umrl duhovnik Franček Križnik, eden od predhodnikov naših svobodnejših slovenskih dni. Na spominski proslavi v Šmarju pri Jelšah 1. aprila t.l. je Alojz Rebula imel daljši nagovor, iz katerega objavljamo nekaj odlomkov.

Ur.

Spoštovani Šmarčani,

spoštovani prijatelj Frančka Križnika, ko mi je prijatelj Ivan Štuhec telefoniral, ali bi bil pripravljen govoriti na proslavi ob desetletnici smrti Frančka Križnika, je pri priči dobil v odgovor moj ja. In to je bil zanosen ja, kakršnega pri tovrstnih vabilih komaj izrečem. Morda najzanosnejši med stotimi, ki sem jih do zdaj izrekel.

In vendar se s Frančkom nisva poznala več kot šest let. Tudi osebno se nisva srečala več kot nekajkrat, ponajveč med študijskimi dnevi v Dragi. Od njega ne hranim več kot pet pisem. Skratka, na zunaj je to bilo videti bolj obrobno prijateljstvo, posebno v primeri s srčnimi in poklicnimi ter strokovnimi vezmi, ki so ga vezale z duhovniki Stresom, Perkom in Rodetom.

Odkod torej to, da ob imenu Frančka Križnika po desetih letih zabrni vsa moja človeška občutljivost? Odkod neizbrisen vtis, ki ga je name napravilo srečanje s tem mladim štajerskim duhovnikom, tam sredi mračnih Ribičičevih sedemdesetih let?

Naj na to odgovori zapis iz mojega dnevnika iz leta 1975;

Četrtek 2. oktobra

»Nihče ne prevetri tako praznično hiše kakor dragi Franček. Prišel je s slivovko zame in z bonbonjero za Zoro, ki pa je danes na kongresu slavistov v Postoj-

Franček Križnik in Vinko Ošlak na Dragi.

ni. Franček je na poti v München, kjer ga čakajo rigo-rozi. Seveda ima tudi on kaj povedati o razdraženosti matične diktature. Ko je obiskal dr. Cajnkarja, ga je našel v zaskrbljenem pričakovanju udbovca, ki vodi preiskavo o Mohorjevi v Celju. Sicer pa ta moj žlahtni novi prijatelj ni iz snovi, s kakršno se hranijo tiranije. Njegova sproščenost meji na izzivalnost, njegov pogum na predrznost. Tudi intelektualno je sogovornik in pol. Pravi, da sta tako on kot Stres sita ukvarjanja z marksizmom. Rada bi šla k novoplatonizmu.»

Dejansko sem v tem fantu svetlega panonskega obraza in ognjevite kretnje naletel na spoj intelekta in srca, kulturne in etične razsežnosti, politične zrelosti in civilnega poguma, kakršen se na Slovenskem javlja nekajkrat na stoletje. Ja, ljudje kakor on, tako brez-kompromisno urezani na absolutum resnice in svobode, obenem tako Slovenci in tako univerzalni, se javljajo v deželici pod Triglavom nekajkrat na stoletje. Ko v mislih iščem kakšno referenco v naši kulturni zgodovini, mi pride na misel Janez Evangelist Krek, ta združitev kmečke masivnosti, intelektualne širine in družbene strasti. Franček je nosil v sebi nekaj preroškega, kar je nujno moralo vznemirjati cerkveni kontekst, na katerega je bil sicer srčno navezan, kaj šele policijski socializem, sredi katerega mu je bilo živeti. Tako je zaradi posega hierarhije moral kot študent iz rimskega Germanika v nemško izgnanstvo, kakor je pravil, politična diktatura pa mu je jemala potni list in ga policijsko zasledovala. Čez vse to je znal iti z nekakšno vedro možatostjo, ne da bi se dal zapresti v zatohlost domače province. Dihal je samo v širini, tako intelektualni kakor bivanjski. Miselno-teološki razgled mu je segal od Grkov preko Tomaža do Heideggerja in Kolakovskega, življenjska razgibanost pa se mu je razpenjala od Münchna, kjer je imel v sobratu Branku Rozmanu bratskega prijatelja, do Beograda, kjer je prijateljeval z Milovanom Djilasom, do Trsta, na katerega se je srčno navezal...

Franček se mi je prvič pismeno oglasil iz Münchna leta 1974, ko je za srečanje izseljeniških duhovnikov iz Evrope pripravljaval predavanje **Od Kristusa do Marxa, od Marxa do Kristusa**. Želel si je, da bi mu pomagal osvetliti problematiko, ki ga je več kot begala, ki ga je mučila. Problematiko bi lahko strnil v eno samo preznano ime; Edvard Kocbek z njegovim krščanskim socializmom, z njegovim sodelovanjem s Komunistično partijo, z njegovo povojno odrinjenostjo in neodjenljivo utopičnostjo. Bilo je grenko pismo, ki mu je

dve leti pozneje sledilo drugo, pet strani dolgo, s še bolj razčlenjenim razočaranjem nad Kocbekom...

Sicer pa se je Franček tedaj, v poletju 1976, pripravljaj na svoj nastop v Dragi, kamor je bil povabljen kot predavatelj poleg dr. Kazimira Humarja in pisatelja Borisa Pahorja.

»Kakšna škoda zame, da je Trst tako daleč od Münchna,« je zapisal v omenjenem pismu, precenjujoč tržaško kulturno vitalnost. V tem pismu je sploh odkril tudi svojo žlahtno človeškost, ko se je na primer spomnil svojega vzornika, nekdanjega šmarskega župnika in dekana Jakoba Richterja: »... Vsako zimo smo domačega župnika pričakovali v svojo hišo z ljubeznijo in nemirom. V svoji kmečki preprostosti in skromnosti smo se pred njim, modrim, učenim in ljubeznivim gospodom Richterjem, čutili majhne in neobgljene. Kljub temu je dan, ko je šmarski dekan okrog novega leta blagoslovil našo, s slamo krito kočo, bil zame malone največji praznik v letu. Oltar je vzklikl v naših srcih, vse se je zableščalo od strahotno blage božje bližine...«

Nastopiti leta 1976 kot predavatelj v Dragi je bilo za Jugoslovana tvegano dejanje. Nad Slovenijo je ležala zmrzal, ki je sledila znanemu Titovemu pismu. Ribičičev režim je skušal narediti vse, da bi zaprl svobodno tribuno Drage matičnim obiskovalcem in še bolj matičnim predavateljem. Bili so časi, ko je na primer današnji svobodoljubni zgodovinar Janko Pleterski strupeno napadel Drago v **Delu**, drug današnji svobodoljube Milan Meden pa je v **Ljubljanskem dnevniku** Drago imenoval »zbirališče jeznih mož in vojnih zločincev«. Organizatorji tega simpozija smo imeli vtis, ko da na vse strani tipamo v tajno policijo in teror. Leto prej, se pravi 1975, je bilo kar petim matičnim kulturnikom — laikom in duhovnikom — »odsvetovano« sodelovanje v Dragi. Z drugo besedo jim je Udba izrekla svoj diskretni memento. S tem, da je Franček v takšnih okoliščinah vabilo na predavanje sprejel, je s pogumom, ki ga je odlikoval kot malokoga, dejansko prebil režimsko blokado. Naslednje leto mu je z enakim pogumom sledil skozi vrzel Vinko Ošlak, leto pozneje pa prav tako neustrašeni dr. France Bučar. Kako malo se je Franček dal prestrašiti od samoupravne policije, je dokazal s tem, da se je takoj po predavanju zapeljal čez mejo v Koper in nazaj, da bi videl, koliko kaže režimski toplomer na meji...

Tema njegovega predavanja: **Marksizem in svoboda**. Franček se je izkazal kot kompleten mislec, podkovan v marksistični literaturi kot komaj kdo na Slovenskem. Danes bi rekli: dosti bolj podkovan, kot je bila vsa tista sanjska literatura vredna...

Odtlej je bil Franček med najbolj navdušenimi obiskovalci Drage. Kako zavzeto je posegal v njene diskusije, je razvidno iz njenih vsakoletnih zbornikov.

Franček Križnik predavatelj na poletnem tečaju SKK leta 1974.

Čakala so ga še slaba štiri leta življenja. Morda še intenzivneje živeta ob boleznih, ki ga je napadla in za katero je vedel on sam. Njegova angažiranost je segala preko študijskih znanstvenih okvirov, od informiranja o neznanosti Sloveniji v **Frankfurter Allgemeine Zeitung** do zmeraj aktualno nabrušenih člankov v **Družini**. Zato je tem zanimivejše, da ne rečem pretresljivejše, da je na teološkem tečaju za študente in izobražence leta 1979 v Ljubljani spregovoril o eshatološki problematiki, o poslednjih rečeh... Če bi človek videl samo naslov predavanja **Poslednje presenečenje**, bi se ob Frančku, ob njegovi strastni družbeni angažiranosti, utegnil vprašati: gre morda za presenečenje, ko se bo zrušil komunistični režim? Nič takega! Tu gre za vse drugačno presenečenje onkraj zgodovine, za neznanško presenečenje, ki ga je Bog pripravil za tiste, ki ga ljubijo...

Ko sem pred dnevi ponovno prebral to predavanje, sem si rekel: »Kako lepo si se poslovlil, Franček!«

In prišel je tisti 3. marec 1980, ko je Franček skupaj s prijateljem bogoslovcem Martinom Kastelicem ob 20.35, 30 kilometrov od Münchna, na cesti B-12, blizu kraja Wesling, doživel svoje poslednje presenečenje, nas, svoje prijatelje, pa pustil v globokem pogrešanju.

V Dragi 1980 Frančka ni bilo več. Izpis iz mojega dnevnika:

Petek, 29. avgusta

»Ja, Franček... Kako bomo šli v opensko dolinico brez njega? Bo Draga sploh Draga brez njegove žarne naproženosti? Bo sploh kaj, brez njegove fantovske avfbiksarskosti?... Zvečer na zakuski ne manjka nič in manjka vse; manjka Franček...«

V nedeljo zjutraj, pred predavanjem Maria Maverja, se je spomnil Frančka predsednik Društva slovenskih izobražencev Sergij Pahor...

Naj torej moj nastop na koncu izzveni tudi v zahvalo nepozabnemu Frančku, Tilnu v mojem romanu **Zeleno izgnanstvo**, za duhovni val, s katerim je poživil slovenstvo v Trstu.

Dvojni obisk

Pavle Zidar

Urednik založbe Tone Zorn me je povabil na svojo sanjsko posestevce v bregove Portoroža, na posestevce iz nekaj krp zemlje in neometane hiše, skozi katero so vlekli strupene prepahi, toda iz grobih, neurejenih prostorov je bilo že moč naslutiti gnezdo, ki bo neke jeseni le začelo varovati človeško telo pred zimskimi mrazovi in pred poletno vreščeco gnečo turističnih ljudstev, ki se natepó vsak julij in avgust v ta obalni kraj ter sprevrnejo njegov mir.

Povabil pa me ni zato, da bi si ogledoval njegovo prihodnost skozi še nedograjeno hišo, ampak me je poklical zastran tega, da bi se dogovorila o pogodbi za nov roman.

Tone dobro pozna slovensko književnost in z njo vred tudi mene. V kontekstu te književnosti se mu zdim zelo smešen in tragičen hkrati, saj se vedno, kot pravi on — pojem vnaprej. Romana nisem niti še začel pisati, ko zanj že prejmem predujem, in ko je teh pribitkov konec, je roman resda že napisan, toda obenem tudi že pojedjen. Poslej zanj ne bom dobil niti prebite pare več. Zadnje, kar še prejmem, so avtorski izvodi romana, in te poslej stiskam k sebi kakor nekaj svetega — kot kruh ali žensko.

To je žalostno, mèni Tone, da se mora slovenski pisatelj pojediti vnaprej; to se mu zdi kot samomor na višjem nivoju ali pretvorba v sveto snovnost. (Substancialnost.)

Žal je teh samomorov slovenska književnost polna. Skoraj vsa naša umetnost je šla skozi ta postopek.

Morda je to sploh edini recept, dogovorim uredniku, da pisatelj sploh kaj napiše. Prav to, da se prej in na tak način pojé, ga sili na poseben način živeti. Morda življenje tako varuje življenje.

In potem se skup spominjava teh žalostnih pojavov iz zgodovine vseh literatur, ko so se pisatelji prej pojedli, preden so kaj spravili skup.

Veselo ugotoviva, da jih je kar precej: Dostojevski, Balzac, Joyce... Nepregledna vrsta samomorilcev, ki se vzpenjajo v življenje, se prikaže iz spominskih meglenic.

Ni kaj, spozna nazadnje tudi Tone Zorn, ki mi hoče pomagati tako, da se ne bi vedno vnaprej pojedel. Seveda ne ve, kako in s čim bi mi pomagal. Vrta po spominu in hkrati lakira okenske okvire, spodaj, pod nama, pa leži savudrijski zaliv kakor velik, sinjkast kit, ki se je naplaval.

Sama sva. Urednikova žena je šla nabirat paradiznike in paprike. Zamišljena sva v molk, globok in tih, vzbujena kakor kača, ki hoče sikati. Kajti Tone Zorn mora misliti tudi na kritični položaj založništva, ne le na tipičen slovenski način

pisanja literature. Slovenski teksti že od nekdanj pomenijo za založbe čisto zgubo, ali stran vržen denar, z druge strani pa je svež slovenski tekst vendarle transfuzija krvi hiravemu duhu slovenstva. Oba veva, da je ta narod tu samo po zaslugi stran vrženega denarja. Torej se postavlja ena sama alternativa: koliko časa še metati stran denar in biti, ali ne metati stran denarja in ne-bit.

Plavati med temi čermi je dolžnost slovenskih urednikov.

Tone je rahlo razkrojen. Vè namreč, da nas je kot Slovencev vsak dan manj, to ve bolje kot jaz. Samo v mesečni preglednik prodaje knjig pogleda in že ga zagrne temen žal spoznanja; v zavest, ki je strta, vstopajo druga dela, dela, ki nas zavezujejo k razumnosti o denarju, o denarju, ki ne sme biti na noben način vržen stran. In tej misli pomagajo do moči nekateri slovenski odličniki, ko oporekajo umetniški plodovitosti s floskulo, češ da je že vse napisano, kar mi šele poskušamo napisati.

Vse je torej že rečeno, kaj še počnemo tu — izselimo se.

Morda pride nekoč tudi do tega, pomislim in Tone Zorn me sliši ter temno pogleda.

Kam neki se bomo izselili? Ga vprašam.

Zdaj pa... samo vase, je odvrnil; globoko vase, od koder nas nikoli več ne bo nazaj.

V času druge svetovne vojne so bili naši nasprotniki amaterji, ko so nas prevažali v Nemčijo ali Srbijo, od tam se namreč vrneš, iz sebe pa nikoli več; samo dovolj globoko moraš pasti vase.

Tako in podobno sva misleč in govoreč modrovala, ko se je sonce nagnilo in postalo maroška pomaranča.

Z vrta se je vrnila tudi urednikova žena s paradizniki. Vsa oblatena. S pošvedrano hojo.

Rekel sem ji, da bo kmalu imela prelepo hišo. Odgovorila mi je, da hoče zdravo živeti do smrti in da jo je samo to izsililo v zidanje.

Začel sem razmišljati, ali ima prav ali ne, ko hoče zdrava umreti.

Čez čas sem vstal in odšli smo po potki do ceste, da bi se tam poslovili drug od drugega, toda tam čez so znenada zaštrlele druga ob drugi vitke, temne ciprese iz Kosmačevega vrta.

Vsi trije smo začutili potrebo, da bi odšli skup do njegove hiše, kjer smo bili nekoč vsak po svoji njegovi gostje.

Rekel sem: Pa ga pojdimo obiskat.

Spačil nas je grenek nasmeh in že smo vstopili na zapuščen, pogreznjen kolovoz, ki je vodil k hiši in hkrati od hiše. Zdelo se mi je, da se držimo za roke, kakor otroci, ko smo se približevali zidovom

iz istrskega kamna, po katerih je plezala zimzele-
na ovijalka.

V brajdi so bingljali beli grozdi, polni jantar-
ne rumenine. V paradiznikovem drevcu pa sta če-
mela samo dva zelena gomolja.

Okna hiše so bila zaprta s polknicami.

Vse naokoli je bila nastlana samota, v kateri
je Ciril na nek način še zmeraj bival.

V lipi, porumeneli kot namizna svetilka od než-
ne svetlobe, je muziciral mrčes.

Po dvorišču so ležale dolge sence.

Ob vratih v hišo smo prisluhnili svečani tiho-
ti, bali smo se in hkrati želeli, da bi Ciril tam za-
daj začel hoditi.

Začutil sem bivanje Bukija. Nič več ni bil je-
zen name; vzpel se je po meni in me obliznil.

Toda okoli nas je bilo tako tiho, kakor da smo
zaprti v grobu.

(S spomini na Cirila smo se branili njegove
smrti).

Stoječ pred vrati smo vlekli vase tihoto, v ka-
teri je bila raztopljena njegova substanca. Čutili
smo, da še zmeraj živi.

Rekel sem: Ne vem, zakaj me je začela ta hiša
spominjati na Poejo prozo.

Tone me je pomenljivo pogledal.

Mogoče zato, je rekel v slogu spominjanja, po-
časi, vlekoč iz sebe, ker si to hišo želi toliko ljudi
in je nihče ne more dobiti. In če jo že kdo bo, bo
z njo vred dobil tudi Cirila. Ali bi ti želel biti v
taki hiši?

Nikoli, sem odvrnil, ta hiša je res Cirilova; ta
od vseh najbolj.

Kdorkoli se je bo polastil, je vlekel dalje iz se-
be spomin Tone, bo imel opravka z njim. Ciril jo
je naselil s svojim smislom za ta svet, pa če se mu
je to posrečilo ali ne; bila je čudno revna tudi zno-
traj, toda v skladu z vsem tistim, kar je istrska raz-
sežnost bivanja.

Hiša Usher, sem rekel, propad hiše Usher...

In pomislil: nekega dne je ne bo več...

Približali smo se brajdi in posegli po grozdu,
hlastno in vznemirjeno. Skozi avgustovski mrčes
je nam smehljal lik Cirila Kosmača, gledaje nas,
kako jemo. Naenkrat sem postal predrzen, utrgal
sem tri bradate grozde in si jih dal v vrečko, Ciri-
lu, ki je stal v mrču, pa rekel — za otroke.

Urednikova žena, ki jo je bilo ves čas obiska
najbolj strah, pa je rekla s tresočim glasom — nič
se ne bojmo! Spomnil sem se, da je to otroško vero
imel Ciril od vsega na svetu najbolj rad in morda
nas je prav zaradi nje zvalil pred svojo hišo, da
bi jo še enkrat slišal in videl.

Nato smo zatavali iz začaranega vrta in izsto-
pili na cesto kakor komunisti iz cerkve, v strahu,
da jih ni kdo videl. Toda čeprav ni bilo nikjer ni-
kogar, smo vseeno imeli občutek, da si je naš pri-
hod iz vrta Cirila Kosmača zapomnilo mnogo
ljudi.

V slovenska obzorja in čez

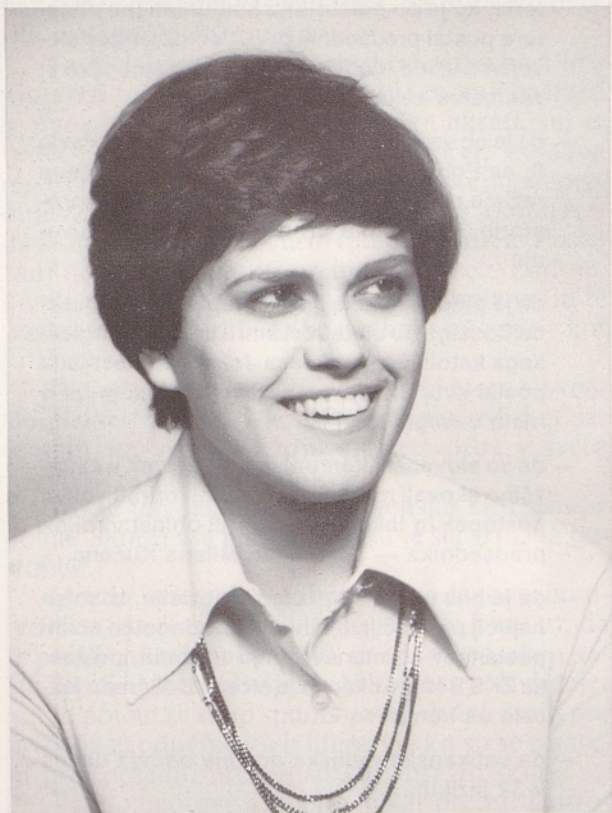
Mogoče ne veste, da...

- da je škof dr. Gregorij Rožman 27. novembra 1945 izjavil: »Čas nam bo dal prav in nas polnoma opravičil«...
- da v Sloveniji na debelo ponatiskujejo knjige emigrantskih avtorjev o povojnih pokolih (TEHARJE, KOČEVSKI ROG) in o zgodovini revolucije (STALINISTIČNA REVOLUCIJA NA SLOVENSKEM), ne da bi niti iz gole olike vprašali avtorje za dovoljenje...
- da je slovenski krščanski demokrat Lojze Peterle, ko je po polstoletju komunistične diktature postal predsednik prve demokratične slovenske vlade, dobil več čestitk iz zamejstva in zdomstva kakor iz Jugoslavije...
- da je ob vseh treh obiskih papeža Janeza Pavla II. na Poljskem tajna policija komunističnega režima nastavila skrite mikrofone v vseh prostorih, kjer je bilo predvideno njegovo bivanje...
- da je predsednik italijanske republike Francesco Cossiga ob stoletnici smrti velikega angleškega katoliškega misleca Johna H. Newmana poslal svoj prispevek na simpozij, ki je bil o njem v Angliji...
- da so slovenski komunisti ob volitvah v skupščino skovali načrt, kako bi zbojkotirali volilni postopek in tako koncentrirali oblast v rokah predsednika — komuniste Milana Kučana...
- da je bila med tistimi člani opozicije, ki so se najbolj privoščljivo hihitali nerodnostim novih poslancev ob manevriranju z gumbi, poslanka ZKS Sonja Lokar, ki je sicer v Beogradu jokala na kongresu ZKJ...
- da vatikanska radijska postaja oddaja danes v 32 jezikih...
- da je v Ljubljani policijski sindikat pripravljala — prvič po vojni — stavko (proti ministru za notranje zadeve v novi demokratični slovenski vladi Igorju Bavčarju...)
- da bo kmalu izšla v Ljubljani knjiga spominov partizanskega prvoborca, po vojni miličniškega inštruktorja in danes diakona katoliške Cerkve Franca Špeliča...
- da so po konstituiranju slovenskega parlamenta, ko je skupščina zapela Prešernovo *Zdravljico*, komunisti obstali z zaštitimi usti, ko da je *Zdravljico* napisal dr. Bučar...

Osem Slovenk za danes

Četrta v naši seriji Slovenk (ki nadaljujejo prejšnjo serijo 8 Slovencev) je iz sveta glasbenih umetnic, pianistka svetovnega slovesa, redna profesorica na Akademiji za glasbo v Ljubljani - **Dubravka Tomšič**. Zora Tavčar se je dogovorila z ugledno umetnico za intervju na njenem domu, v panoramskem stanovanju v gornjem nadstropju visoke stolpnice na Linhartovi ulici za Bežigradom, kjer je posnela tudi nekaj fotografij. V nekajurnem pogovoru je odkrila v Dubravki Tomšič ne le šarmantno svetsko damo, marveč tudi prijetnega, toplega človeka, spoznala pomirljivo družinsko vzdušje v tej družini dveh glasbenikov in tehnično usmerjenega sina (Dubravka je poročena s skladateljem Alojzom Srebotnjakom) in celo poslušala Chopinovo skladbo - v živo. Tako je torej nastal ta intervju.

Dubravka Tomšič.

Ali ste v svojem življenju doživeli že dosti intervjujev? Kdo vse in kje so Vas intervjuvali? Ali se Vam zdi, da so odveč ali da služijo nekemu dobremu namenu?

Pravzaprav me že vso mojo koncertno dejavnost spremljajo intervjuji, od otroških let dalje, kjerkoli sem koncertirala po Evropi, Severni Ameriki, Avstraliji, Aziji, od televizijskih in radijskih do časopisnih: poleg novinarjev so me intervjuvali tudi muzikologi in strokovnjaki. Citirali so me v svojih knjigah strokovnjaki kot Schoenberg v New Yorku ali Kaiser v Münchnu in Arthur Rubinstein v svoji knjigi — biografiji. Navdušena

nad intervjuji ravno nisem, a so potrebni, kajti po svetu so »public relations« tako razvite, da brez tega pač ne gre, in so intervjuji v tem smislu — v kolikor so »točni« — tudi nujni za današnji čas.

Priimek Tomšič zveni v Sloveniji zelo znano, saj so nekateri njegovi nosilci znani ljudje: pokojni tajnik KPS Tone Tomšič, političarka Vida Tomšič, slavist profesor France Tomšič in današnji social-demokratski voditelj inž. Tomšič. Ste s kom od teh v rodu? Dubravka pa ste baje po mestu Dubrovniku. Je to res?

Z nobenim od teh Tomšičev nisem v rodu. Med vojno, v mojih otroških letih, so bili v naši kratki ulici v Ljubljani (Levstikovi) poleg mojega očeta še dva ali trije Tomšiči. — Dubravka pa ni ime po mestu. Dubrovnik namreč leži na *Dubravi*, odtod prihaja tudi ime. Rojena sem bila v Dubrovniku in moja mama je iz Dubrovnika, tako so mi izbrali to ime. Včasih je bilo to izredno redko ime, danes pa je v Jugoslaviji že nekaj Dubravk in tudi kak fant Dubravko.

Odkod so Vaš rod in Vaši starši? Njihov poklic? Je bil v Vaši rodovini kak glasbeni ali kak drug umetniški talent?

Moj oče, prof. dr. Ivan Tomšič, prihaja s kmetov, iz Tacna pri Ljubljani (stari oče je imel tam kmetijo). Zgodaj je zgubil mamo. Ker je bil zelo sposoben, so ga dali v šole in je študiral pravo. Doktorat je delal na pariški Sorboni in je izdal svojo doktorsko disertacijo v francoščini. Bil je velik strokovnjak na področju mednarodnega prava in diplomacije. Umril je leta 1976. Bil je član raznih mednarodnih strokovnih društev, med drugim v Ženevi pri Združenih narodih in v Haagu ter član več strokovnih ustanov v Angliji in ZDA. Prevedel je tudi *Listino Združenih narodov* v srbohrvaščino in slovenščino. Veliko je imel publikacij; iz njegovega univerzitetnega razreda je izšlo veliko odličnih pravnikov, strokovnjakov za mednarodno pravo. — Mama pa je izhajala iz stare ugledne dubrovniške družine, po očetu je rod baje izhajal še iz napoleonskih časov. Ime ji je bilo Pina Lardar. Talentov v obeh družinah ni bilo. Mama je živela za glas-

bo, sama je igrala klavir. Njena mama je ni pustila nadaljevati študija klavirja v Zagrebu, ker sta ostali sami, brez očeta in brata. To ljubezen je mama vso prenesla name, ko so ji glasbeniki potrdili, da sem izreden talent. Vse življenje je posvetila temu cilju in skozi mene realizirala svoj sen.

Vaši vrstniki, zlasti tisti iz soseščine, pravijo, da ste se od najmlajših let morali odpovedati vsem otroškim in mladostniškim veseljem in zabavam, da bi se čim intenzivneje posvečali študiju glasbe. Baje ste imeli zelo strogo mamo. Kakšni pa so Vaši resnični spomini na mladost?

Mama je bila stroga glede vzgoje, a ni me silila h klavirju, saj me ni bilo treba. Kot otroku so mi morali klavir celo zapirati, da nisem stalno tičala pri njem. Kot sem rasla, se je tudi znanje širilo in ob tem so se večale zahteve glede vadenja. Takrat so odpadle igre in druženje z vrstniki pri igrah. — Z dvanajstimi leti sem prišla v New York in sem poleg akademije obiskovala še osnovno šolo in gimnazijo ter prvo stopnjo univerze — in s tem se je seveda še bolj skrčil čas za igro in zabavo. Spala sem tudi le po šest ur, da sem izpeljala dve smeri šolanja — po lastni želji. Glasbenik in umetnik sploh mora namreč po mojem mnenju imeti (in potrebuje) tudi širok horizont. — Moja mladost ni bila zato grenka, pač pa je bila resnoba, usmerjena pač v študij.

Bili ste — kot temu rečemo — čudežni otrok, že zelo zgodaj ste nastopali: s petimi leti ste imeli svoj prvi javni koncert v Dubrovniku, s šestimi leti pa samostojni koncert v dvorani Slovenske filharmonije v Ljubljani. Kako gledate danes na to? Vas je prikrajšalo v Vašem otroštvu ali je bilo spontano? Bi tudi Vi pri svojem otroku odobraval tako zgodnjo službo glasbeni Muzi?

Moj prvi samostojni recital je bil res s petimi leti v Dubrovniku, prvi samostojni koncert pa v Ljubljani. Igrala sem Bachove preludije. Beethovnovo Sonato opus 49, Menuet in Bagatelo, Mozartovo Sonato v G-duru in nekaj Pavla Šivica. — Če bi bil moj otrok res izreden talent in bi imel ljubezen do kakega inštrumenta, bi tudi moral začeti zgodaj, danes je to že pogoj za naš poklic. Kar pa se tiče mojega zgodnjega študija in nastopanja v otroških letih, je bilo to spontano, čeprav včasih tudi hudo, ko se je bilo treba marsičemu odpovedati.

Študirali ste pri velikih mojstrih. Nam lahko opišete svojo študijsko pot in svoja srečanja s posameznimi glasbeniki. Koga bi omenili?

Prve korake v svet glasbe mi je usmerjala mama, zatem sem v Ljubljani študirala pri prof. Zori Zarnikovi — in to od 1945 do 1949 na Srednji glasbeni šoli in od 1949 do 1952 na Akademiji za glasbo pri isti profesorici. Bila sem v zadnjem letniku pred diplomom, ko sem z dvanajstimi leti odšla v ZDA, kjer sem glasbeni študij nadaljevala v New Yorku na znani Juilliard School of Music (najboljša akademija v Ameriki) v razredu znane pianistke prof. Katherine Bacon. Leta 1957 sem diplomirala na tej šoli z dvema po-

sebnima nagradama. Vmes sem se udeležila glasbenih tečajev v Aspenu v Koloradu pri pianistu Aleksandru Uninskem in pri skladatelju Dariusu Milhaudu. Naslednji dve leti pa sem se izpopolnjevala v New Yorku pri velikem pianistu Arthurju Rubinsteinu.

Bili ste njegova ljubljenska, veljate pa tudi za njegovo nadaljevalko. Bi nam povedali nekaj o tem in nam podali človeški portret Arthura Rubinsteina?

Rubinstein je bil že od otroških let moj idol. Ko sem prišla kot otrok v N.Y., sem šla na vse njegove koncerte z vrtnico in mu čestitala. Leta 1954 sem imela svoj debut v N.Y., kjer sem dobila zelo laskave kritike in mi je firma Stanway klavirjev dala po tem koncertu nov klavir v uporabo, dokler bom v ZDA. Ko je Rubinstein zvedel, da sem dobila klavir od Stanwaya, je izrazil željo, da bi me slišal igrati. Tako me je predstavnik te firme predstavil Rubinsteinu osebno. Igrala sem mu dva popoldneva in od tedaj je spremljal moj študij in mojo pot. — Leta 1955 sem bila na konkurzu Amerike izbrana kot največji talent tega leta v ZDA in nagrada je bila koncert z Newyorško akademijo, kjer me je poslušala tudi vsa družina Rubinstein. — Leta 1957 sem imela svoj veliki koncert v *Carnegie Hallu*, kamor je prišel Rubinstein z družino in po koncertu mi je čestital pred vsemi ter rekel, da bo delal z mano. Tako sem ostala dve leti z njim. — Rubinstein — poleg tega, da je bil eden največjih pianistov na svetu, če ne celo največji — je bil tudi velika osebnost: zelo skromen, izredno duhovit, a tudi kdaj hudoben in jezen, če je videl, da ga hoče kdo izkoriščati ali da ima opravka z neumnimi ljudmi. Bil

je vsestransko izobražen in zelo zanimiv človek in mi je pomagal odpreti svet umetnosti tudi v drugih panogah, kot so slikarstvo, kiparstvo in literatura. To, za kar sem mu najbolj hvaležna (poleg znanja), je, da me je postavil na lastne noge in sem z 19 leti nehala študij pri pedagogih in od tedaj dalje študirala sama ter iskala svojo pot, čeprav je bila trnova (kar mi je tudi prerokoval!) in nisem bila odvisna od nobenih vplivov.

Vaši koncertni nastopi so doživetje: tako kritika kot publika Vas sprejema po vsem svetu enako navdušeno. Kje vse ste nastopali? Na katere nastope imate najlepši spomin?

Nastopala sem po celi Evropi razen Finske, Norveške, Škotske, Irske in Bolgarije. Potem v ZDA, Kanadi, po celi Avstraliji s Tasmanijo vred, po Aziji — in celo v Afriki sem bila. Povsod rada nastopam, posebna doživetja pa sem imela na Dunaju, v Pragi, v Leningradu, v Münchnu, Londonu, Haagu, New Yorku in v Sidneyu.

Kritiki in publika Vam pripisujejo vrsto izjemnih kvalitet: tehnično dovršenost, celo popolnost, izreden, močan udarec, brežhibno intelektualno razčlenitev skladb, briljantnost, zanesljivost, zvočno bogastvo in poezijo. Pišejo, da igrate brez romantične razčustvovanosti in da imate izreden glasbeni spomin, ker igrate vse na pamet. Imeti morate sijajno vizijo celotnega glasbenega tkiva posameznega komponista, da zmorete tako vrhunsko in skladno zgrajeno interpretacijo najbolj zahtevnih skladb. Vam je kdaj kdo izrazil kot glasbeni poustvarjalki tudi kakšne pridržke?

V glavnem sem imela vedno zelo dobre kritike, če je padla kakšna pripomba, je bilo to v Jugoslaviji.

Najraje igrate klasike oziroma velikane 18. in 19. ter delno 20. stoletja. Katere in zakaj? Vaš največji ljubljenec?

Zadnje čase igram najraje klasiko, romantiko in impresionizem. Od komponistov imam najraje Mozarta, Beethovna, Chopina, Brahmsa, Debussyja. Kot otrok sem oboževala samo Bacha. Mozart je zame popoln kot komponist, a najtežji v svoji enostavnosti. Beethoven mi je pri srcu kot velikan glasbe in Chopin kot poet klavirja.

Slovenski glasbeniki Vam očitajo, da neradi igrate domače avtorje, posebno modernejše. Je to res?

Domače avtorje sem veliko snemala, tako slovenske kot jugoslovanske, tako po radijskih postajah po Evropi kot doma. Ni res, da jih nerada igram; prej sem igrala vse, moj repertoar je segal do najmodernejših komponistov, Schoenberga, Bartóka, Gershwin, Coplanda, Poulenca itd. Sedaj pa sem se specializirala za velikane svetovne literature.

Baje ste se morali poročiti na skrivaj, ker se je Vaša mama bala, da bi kot poročena gospa ne mogli več vseh svojih sil posvečati samo umet-

nosti. Kako je bilo s tem? Zdi se, da Vas zakon ni prav nič oviral in polno živite svoji umetnosti, celo več, ste tudi mati. Vaš mož, skladatelj Alojz Srebotnjak, je bil torej zelo srečna izbira, če ob njem lahko ne samo nadaljujete svojo kariero, ampak ste tudi redna profesorica na glasbeni akademiji. Na tiho: je za umetnico bolje, če bi bila sama?

Mama se je bala, da bi me, s komerkoli bi se poročila, to oviralo najprej (po njenem) v koncertnem udejstvovanju, po drugi plati pa tudi odtegnilo od nje. Pač konflikt med starši in med doraščajočimi osebam: nekje se to zgladi lažje, drugod bolj boleče. Z možem sem dozorevala, veliko mi je pomagal na glasbeni poti in tudi pozneje, ko sva si delila dolžnosti pri vzgoji najinega sina. Vsekakor je bila to srečna izbira. — Kaj je bolje za umetnico? Zelo različno. Jaz sem imela srečo, da sem se zaljubila v dobrega moža, ki mi je pomagal. Poleg kariere sem si želela družinsko življenje. So pa pianistke, ki jim je samo do kariere. Vsekakor je težko za ženo in mater biti umetnica, posebno če dosti potuje. Mnogo težje kot moškemu umetniku, o tem ni dvoma.

Kot profesorica ste zelo uspešni, vzgojili ste vrsto odličnih pianistov, med drugimi tudi že slovečo mlado pianistko Tatjano Ognjanovič (hčer znanih pevcev). — Kateri je Vaš »recept«? Kaj pri mladem pianistu predvsem gojite? Koliko učenec sprejmete letno?

Med mojimi učenci so bili mlada Tatjana Ognjanovič, ki zdaj uspešno nastopa po Evropi, Hinko Haas, koncertant, ki je nastavljen tudi na akademiji za glasbo, Nina Patarčec, ta je v Parizu in je asistentka na pariškem konservatoriju. V zadnjem letniku pa veliko obeta Tomaž Petrač. — Skušam prenesti svoje znanje in izkušnje na študente, kar je podlaga, obenem pa razvijati njihovo muzikalnost ter njihovo glasbeno osebnost. Poleg slovenskih prihaja veliko nadarjenih študentov iz drugih republik, končali so diplomu ali podiplomski študij pri meni in vsi uspešno koncertirajo ali se uveljavljajo kot pedagogi na srednjih in visokih šolah. — Prej sem jih jemala več, zdaj pa le šest letno, ker še do danes nimam svojega asistenta, za kar prosim že vrsto let. — Le tako bi lahko pomagala, da se usposobijo za pedagoški poklic na naši akademiji in bi s tem tudi dala mladim možnost, da pridejo do nastavitve in da nadaljujejo moj način klavirskega študija.

Visoko cenim Vašega moža kot skladatelja: posebno sugestivna se mi zdi njegova glasba za film Amandus ter nekaj imenitnih vokalnih in simfoničnih skladb. Je napisal kaj tudi za Vas? Ste izvajali kaj njegovega? — Ima tudi Vaš sin kaj glasbene žilice?

Zame je mož napisal *Makedonske ples* za klavir, ki so izšli leta 1975 pri znani založbi G. Schirmer v New Yorku in sem jih izvajala že po vsem svetu: so tudi na plošči in igrajo jih tudi pianisti drugih dežel. Napisal je tudi *Variacije na Kogojevo temo*, ki jih je igrala in posnela Tatjana Ognjanovič. Sedaj končuje novo delo za klavir. Za filmsko glasbo je dobil tudi nagrade in tri puljske Arene. (*Ne joči, Peter, Tistega lepega dne, Amandus, Balada o trobenti in oblaku, Pastirci*). — Sin je nadarjen, ima absolutni posluš in prirojen ritem, rad poslušá glasbo vseh vrst, a se z njo ne ukvarja. Dela zadnji letnik srednje naravoslovno-matematične šole.

Prosti čas, v kolikor ga sploh kaj ostane, posvečate...?

Poskušam najti čas za naravo. Rada šofiram, rada kuham za hobby kake nove recepte. Berem literaturo (poleg strokovne), najbolj uživam ob Shakespeareu. Zelo rada imam slikarstvo. Ko sem na turnejah, hodim po muzejih in razstavah.

Slikate, planinarite, kolesarite, hodite v kino, gledališče?

Hodim na lažje hribe (oče je bil velik hribolazec), zadnjič sva bila z možem na Slivnici. Obožujem plavanje. Zaradi rok ne smem ne smučati ne igrati tenisa ne gojiti raznih drugih športov. Pozimi hodiva na smučarski tek. — Kak dober film si rada ogledam, za gledališče pa imam premalo časa.

Vaš odnos do politike? Ali pa je ta zunaj Vašega sveta?

Vsak dan pač preberem časopise (po polnoči) in sledim vsemu, a aktivno se v javnem življenju nisem nikdar udeleževala. Živim pač v svojem svetu glasbe.

Vladimir Kos

TRIJE HAIKU BINKOŠTI.

1.
*O, sonce skrito,
pridi gret te lastovke —
vso noč dežuje.*

2.
*O, luna skrita,
pridi, ker meglá ne ve,
da riž samuje.*

3.
*O, zvezde, skrite,
pridite, če morete —
srce praznuje.*

NEKAJ IMAM ŽE NA BANKI.

*Najprej postavil bi hišco z opeko,
če bi imel denar...
Sobo, ki s stropom s prozorno prevleko
tvori zemljé oltar.*

*Vanjo bi dal raznovrstne cvetlice:
barv, vonjav svečnike.
Stereo-zvočniki s skrite police
speli mehkó bi vse.*

*Soba imela dovolj bi prostora
vmes in počez — za ples.
So, ki jih tlači vsakdanjosti môra;
ples jim bo dih nebes.*

*Hišici dal bi še vrt prav v naravi,
če bi imel denar...
Nekaj imam že na banki v Višavi:
božje ljubezni dar.*

VETER, VETER — KAM HITIŠ?

*Poljá so že zlata,
si žanjcev želijo;
zelena je trata,
čebele brnijo.*

Veter, veter — kam hitiš?

*Morjé se svetlika
od belih galebov,
nebo se premika
z oblaki in z zebo.*

Veter, veter — kam hitiš?

*V očeh se gorá že
hladnina spreha;
vse kaže, vse kaže,
da vigred odhaja.*

Veter, veter — kam hitiš?

*Kot senca goloba
čez dušo potuje,
Duhá je podoba,
Ki snuje in snuje —*

Veter, Veter Binkošti.

Ste izvajali tudi sakralno glasbo? Vaš odnos do religioznosti: v umetnosti in življenju...

Nikoli nisem izvajala sakralne glasbe za klavir. — Moj pogled na religioznost pa je pozitiven. Končala sem gimnazijo v New Yorku v privatni šoli sester noterdamk. Moji starši so bili verni, tako sem bila tudi vzgojena. Sicer pa katerikoli umetnik mora v nekaj verovati; neka pozitivna sila veže umetnika in njegovo umetnost.

Pravijo, da je Vaša klavirska igra moška, silovita. Ali se sami čutite zelo žensko? Ste radi ženska?

Rada sem ženska, res pa je, da mi pripisujejo veliko moč, kar imajo baje samo pianisti, ne pa pianistke, zato je baje moja značilnost, da lahko izvajam dele skladb (kjer je potrebno) z močjo moškega, obenem pa imam poetičnost in čustvenost ženske in da je ta kombinacija izredna oziroma izjemna. — Kot ženska sem se morala precej boriti in sem pravzaprav »borben«, nepopustljiv človek: tudi če so ovire, ne bom klonila in bom verjela v to, za kar se borim.

Ko bi se še enkrat rodili, bi bile Vaše življenjske izbire v čem drugačne?

V ničemer. Samo še enega otroka bi imela, da Martin ne bi bil edinec.

Nagrade, priznanja! (Če jih ni preveč...)

V tejle knjižici najdete vse, kar je bilo tega do pred desetimi leti! (Tu si izpišem samo nekaj podatkov iz prospekta, ki obsega 8 strani podatkov): Dubravka Tomšič je bila članica vrste mednarodnih žirij, imela

je (do 1. 1980) preko dva tisoč koncertov po vsem svetu in doma. Nastopala je s štiridesetimi najslavnejšimi orkestri na svetu, kot so Royal Philharmonic Orch. v Londonu, Berlinski filharmonični orkester, Moskovski državni orkester, Newyorška filharmonija, Accademia di Santa Cecilia - Rim, Češka filharmonija, Dunajski simfoniki itd. (Vse do orkestra gledališča Verdi v Trstu, kar je za Slovence prava redkost, namreč prebiti te vrste zvočni zid!) Poleg tega je dobila doslej 13 prestižnih nagrad, med drugimi Prešernove v Lj., Avnojsko v Bg., Lisinskega v Zg., državni Orden zaslug za narod s srebrnimi žarki, Zlato liro, Roeder Memorial Prize v New Yorku ter Zlato medaljo in Ordre de Saint Fortunat v Mainzu, ZRN.

Njen koncertni repertoar za klavir in orkester obsega 30 del 17 avtorjev. Njen solistični repertoar pa številne skladbe domačih avtorjev ter standardna dela svetovnih skladateljev različnih stilnih obdobj. (Tu je naštetih 17 skladateljev od Bacha preko Čajkovskega do Schoenberga.)

(Lahko si mislimo, koliko študija, vztrajnosti in ljubezni stoji za vsem tem!)

Te dni snemate ploščo. Koliko ste jih doslej posneli? Katera se je najbolje prodajala? Snemate za radio in televizijo? Radi? Ali kot nujno zlo? Kateri teh medijev je za Vas najustreznejši? In kateri najbolj priljubljen?

Imam 24 enournih laserskih plošč (compact diskov), v izdelavi pa jih je še nekaj: 2 v Ameriki (Debussy, Brahms), 2 v Münchnu (Haydnov koncert, Beethovnov 4. klavirski koncert, Rahmaninov). Te dni pa sem snemala z orkestrom RTV Ljubljana (dirigent Anton Nanut) lasersko ploščo, Rahmaninova 2. klavirski koncert. Torej jih bo vsak čas 30. Izhajale so v Švici, Belgiji, Avstriji, Nemčiji, Angliji in ZDA, zdaj bodo baje izšle tudi na Japonskem. Navadnih plošč imam okoli 20 in približno toliko kaset (finančno od tega ni veliko).

Kakšen je Vaš pogled na glasbene fenomene, kot sta danes Hrvat Pogorelič ali Grk Sgouros? Vaš najljubši pianist? Najbolj občudovani pianisti?

Teh fenomenov je danes veliko in, hvala Bogu, tudi eden iz Jugoslavije. Sgouros se mora še zrelostno razviti. Pogorelič pa je že dozorel umetnik. Razlog za te pojave je, da so danes večje možnosti šolanja in podpiranja od strani staršev, države in sponzorjev, odtod takšno število. Čas pa tudi pokaže, kaj iz te obilice ali preobilice svetovnih talentov ostane na koncertnem podiju. (Po nekaj letih jih mnogo zamre). — Občudujem Benedetti-Michelangelija in od mladih Pollinija.

Beseda našim bralcem, ki so bili in še bodo Vaši poslušalci!

Svoji publiki želim, da bi ji skozi svojo igro še lahko dajala lepoto in mir, saj glasba je govornica vsega sveta. Bralcem Mladike pa želim, da bi imeli v svojem življenju vedno neko svetlo točko, neko pozitivno noto, tudi v težkih trenutkih — in da bi jo gojili in se borili zanjo.

Pisatelj Zorko Simčič ob podelitvi nagrade Vstajenje

Objavljamo izjavo pisatelja Zorka Simčiča ob prejemu letošnje literarne nagrade Vstajenje. Pisatelj živi v Argentini in se seveda ni mogel udeležiti slovesnosti ob podelitvi, zato nam je izjavo dal po telefonu.

Kaj bi povedal tako na daljavo? Morda najprej to, da se mi zdi prav nekaj simboličnega: pokličejo te iz Evrope na Veliki petek in ti sporočijo, da si prejel nagrado Vstajenje. Zdi se mi, da se nenadoma gibljemo na področju, ki ni samo literarno. Verjetno bi moral zdaj povedati kaj o svoji zadnji knjigi, o »Povratku Lepe Vide«, toda h knjižici res ne bi imel kaj dodati. Morda bi rekel samo to: vesel bi bil, ko bi starejši otroci tam v Trstu, tam v Devinu — na katerega me vežejo tako lepi spomini — da bi brali zgodbo s tako odkritim srcem, s tako odprtim srcem, s kakršnim jo je avtor pripovedoval. Pa da bi se morda tudi starejši ob njej zamislili. Neki daljni prijatelj na Vzhodu se mi je pred tedni zahvalil za poslano Lepo Vido — kot on pravi — za novo slovensko dramo. Lepa Vida seveda ni drama, niti dramica ne, čeprav je sprva res bila pisana kot slušna igra, a ima povsem mimogrede pa morda res nekaj zveze s teatrom. Tudi ta preprosta zgodbica naj bi — da uporabim Shakespearove besede — kazala času ogledalo, vabila bralca, da se zazre v ogledalo, sam sebi pogleda v oči. Vsi namreč bežimo, odhajamo, bežimo, se umikamo, saj — si pravim — je človek v vseh časih vedno bežal pred odgovornostjo, vedno v strahu pred svobodo, ki mu je bila od Boga dana, toda dandanes je človek v begu prav reprezentant dobe. Ne gre samo za beg od narodnosti, kar ste žal prav vi imeli možnost tako od blizu zlasti za časa fratelance opazovati na Primorskem, ali pa mi ljudje po svetu ob naših ljudeh, ki težijo k asimilaciji k narodu, med katerim živijo. Ne gre niti samo za umik ali beg pred religijo, ko nekateri padejo v areligijo, drugi kdaj celo deklarirani kristjani v nič manj negativni fideizem. Vsi so namreč v stalni skušnjavi predvsem v tem, si pravim, da bi zbežali od sebe, ne bili in ne postali to, kar potencialno smo. Ti-

sto zatekanje v nič s pomočjo opija, kokaina, mamil, je samo en del, samo javni skupni del zgodbe, ki se pa dostikrat razvija enako usodno na tistem povsem blizu nas, kdo ve, če ne v nas samih. Če bi želel bralcem »Povratka Lepe Vide« na Primorskem še kaj povedati? Najprej to, kakor pravimo tu, da bi se rad Trstu zahvalil za poklon, ki mi je s podelitvijo nagrade bil dan. Zavedam se, da je nagrada formalno res dana preprosti knjigi za otroke, vendar pa jo pojmujem kot ponovni poklon enemu izmed »peres« — kot pravimo — v emigraciji. In pri tem ne morem pozabiti, da je po dolgih desetletjih molka, po dolgih desetletjih, ko je matični domovini Buenos Aires bil — tako francosko formulirano — prekleta beseda in je samo absolutni notranji mir preprečeval, da se mi v tujini ne bi počutili kot gobavci, da je ravno iz Trsta bilo zaslišati, kako ima Slovenija danes dva kulturna centra: Ljubljano in Buenos Aires. Koliko je to bilo res, ali je res ta trditev, bo sicer povedal čas. A ta človeška gesta, važnejša od kakšne zgolj literarno zgodovinske, ne bo od kulturnikov na tej strani ekvatorja nikdar pozabljena. A še nekaj morda o samem pojmu vstajenja, kar prihaja na misel. Pred desetletji že se je prav v Trstu rodila zamisel po enotnem slovenskem kulturnem prostoru, po povezavi med matico, zamejstvom in zdomstvom. Res je, da je ta formulacija, izdana v svobodnem svetu, mogla marsikateremu kulturniku doma in po svetu služiti za opravičilo, za izgovor, češ da je ta zahteva že dovolj in da se tako torej ni treba ukvarjati zdaj še z »umazano« politiko. Toda nekoč bo zgodovinarju morda ravno tako tudi razvidno, da je ravno ta pot, ta propagacija enotnosti najprej kulturnega prostora pripomogla k prebujanju zavesti o nujnosti enotnega slovenskega političnega prostora: živeti v svobodi, v resnični demokraciji. To bi povedal. In vsem prijateljem, vsem znancem na Tržaškem in Goriškem bi poslal res moj prisrčen pozdrav.

Zorko Simčič

Še o »ukinitvi« SKGZ

Odmevi, ki so nastali ob uvodni-ku zadnje številke Mladike (npr. po TV Koper, Radio Opčine itd.), me niso kdovekako presenetili, saj sem si jih glede na vsebino članka pričakoval. Prav nekatera mnenja, ki so bila v teh odmevih izrečena, pa so me spodbudila, da napišem nekaj kratkih misli.

Ace Mermolja je npr. izjavil, da se ni nikoli čutil ekspozitura ljubljanskega komunističnega režima: če je to izjavil v osebni imenu, ima prav. Vendar je organizacija, katere je on eden izmed vidnih predstavnikov (SKGZ namreč), v marsikaterem primeru implicitno priznala, da je bila vedno tesno povezana s slovensko oz. jugoslovansko komunistično ob-

Fotografski natečaj

Uredniški odbor MLADIKE razpisuje natečaj za fotografije (po možnosti črnobelega) za naslovno stran revije. Namen natečaja je odkrivati nove talente. Tematika ni obvezna, vendar naj ustreza značaju revije (narava, okolje, letni časi, etnografija, naši spomeniki, naši prazniki).

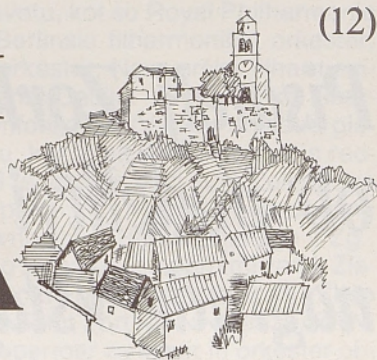
Nagradni sklad predvideva:
100.000 lir nagrade za prvo mesto,
50.000 lir nagrade za drugo mesto
in več odkupnih nagrad po 30.000 lir.

Oblika izdelka naj odgovarja prostoru, ki je odmerjen sliki na naslovni strani MLADIKE.

Izdelke (največ tri za vsakega udeleženca) naj prijavitelci pošljejo na naslov: MLADIKA, »Fotografski natečaj 1990«, ul. Donizetti, 3 - 34133 TRST-TRIESTE, do 31. decembra 1990.

Izdelke bo ocenila komisija, ki jo sestavljajo Marjan Jevnikar, Marjan Slokar, Edi Žerjal in Sergij Pahor.

SPOMINI MILANA GUŠTINA

(12)

In prav 6. septembra 1944. popoldne sem moral z drugimi v kopalnico, seveda ne na kopanje, ampak na transport.

O tem, kam nas bodo peljali, si nihče ni bil na jasnem. Šele naslednjega dne smo se znašli v Allahu, v podružnici Dachaua, ki je bila od taborišča oddaljena kakih šest kilometrov.

Tu smo se vselili v 21. blok.

Sem so pripeljali celotni transport, to je okrog štiristo ljudi, ki svoje nadaljnje usode še dolgo potem niso poznali. Šele čez nekaj dni so namreč vsakogar izmed nas vprašali, kateri poklic je opravljal pred ujetništvom.

Nekateri so se prijavi kot zidarji, o tej komandi pa sem precej ugotovil, da je med najbolj nesrečnimi.

Počakal sem, da se večina izreče, nato pa sem se pridružil nekemu Rusu, ki mi je namignil, naj stopim iz vrste hkrati z njim.

In tako se je tudi zgodilo.

Ko je esesovec, »Rapportführer«, zakričal, naj vsi mehaniki stopijo korak naprej, sem stopil tudi jaz, kot mi je svetoval oni Rus.

Tedaj so vse ljudi porazdelili po blokih — mene so vtaknili v devetnajstega, kamor so sodili pač vsi mehaniki.

Ko sem nato vprašal svojega svetovalca Rusa, kako mu je ime, mi je ta odgovoril, da Stakanov, in že odtlej sva postala velika prijatelja, skoraj brata.

On je bil odtlej moj učitelj, ker je bil v svojem poklicu zelo večč.

Že naslednjega dne so nas peljali v veliko tovarno motorjev BMW, ki je proizvajala za vojsko.

Mene so dodelili oddelku »Zylinder Abteilung«, torej na delo s cilindri, ki so jih uporabljali pri letalskih motorjih.

V tovarni je bilo zaposlenih veliko delavcev — vsaka izmena je namreč štela več kot dva tisoč ljudi.

Ko sem po štirinajstdnevni praksi dobil stroj v roke, mi je mojster dejal:

»Za vsako okvaro dobiš petindvajset na rit, si razumel?«

»Da,« sem mu odvrnil in takoj začel z delom. Delati pa je bilo treba dvanajst ur dnevno.

Vsakih štirinajst dni smo imeli nočno izmeno, tako da smo dva tedna delali ponoči, dva pa podnevi. Stroj pa je dnevno počival le dvajset minut.

Ko sem se dovolj naučil, je delo šlo »kot mleko v kotlu«, bilo je torej zelo enostavno.

Če pa si bil tako nesrečen, da si pokvaril cilindri, si moral preskočiti večerjo, da si lahko medtem naredil drugega in so ti pokvarjenega v peči prelili.

de Marč(o?) (tam, c.37v.), 1529 Giovanni Marez (MARSICH), 1560 Marez de Basoviza (prav tam), a ga najdemo poredkoma tudi drugje na Zahodu: 1498 Jury Marcz (Maricz), župan in kmet v Landolu (KOS II,235); danes Marec (ZSSP Kamnik, Postojna), Marc (ZSSP Notranjska, Štajerska, LJ, Primorska; Trst, Devin-Nabrežina, Dolina; na Tržaškem Marc, Marz za fašizma → Paolini, Marzi, Marzio, Marsi, prim. PIZZAGALLI 124,145,146,259; v zapisu Marz TS). Je to morda hipokoristik za Marcus, ki ja nastal po prevzemu italijanske imenske oblike Marco kot slovenski Marko in je v slovenskih ušesih končni -ko sovpadal z imenoslovnim formantom, tako da so ga deglutinirali in tvorili nove imenske oblike iz nove, krajše imenske osnove Mar-? Hipoteza ni videti neverjetna spričo odsotnosti imena Marcus med tržaškimi Slovenci v XIV. stoletju, spričo odsotnosti zanesljive imenske osnove Mar- v slovanski antroponimiji (Miklosich, Die Bildung der slavischen Personennamen, Heidelberg 1927, ima pod paragrafom »215 Mar-« celo mešano solato imen z reprezentanco Marij, Marinov ipd; tu beremo tudi češki Mareš; in končno so latinske genitivne oblike Marci, ki sem jih navedel v tretjem odstavku, lahko tudi iz nominativa Marec. Ponujam seveda le delovno hipotezo, čeprav se zavedam številnih možnosti križanja z imenskimi osnovami od vsepovsod. Hipoteza velja končno tudi za imensko obliko Maršé in je v tem primeru videti že nekoliko zanesljivejša in to po zaslugi omenjenega Povirca, ki ga tržaški viri sredi XIV. stoletja zapisujejo z obema imenskima oblikama; ob njem še: 1308-10 a Marsse sclavo (CAP R,c.,31r.), a Marse Cuniçe (tam, c.59v.), 1373 Marsce de Nabiaveç (CAP CERE I,c.75v.), 1397 Marse de Trebechan (CAP CERE II,c.31r.), 1388-1448 Marse (6x), Marxe, Marsse (2x), Marsi, Marsce (MARSICH), 1421 Nicolaus quondam Marse, Marsse (SSMM, 673,c.38r., 9r.2x). Zunaj Trsta že ok. 1200 Marse v Batujah in Solkanu (KOS II,109).

Prisotnost ženskega imena Marša sicer ne podpira prejšnjo hipotezo: 1308-10 a Marsa uxore quondam Jubei sclavi (CAP R, c.41r.,60v.), 1348 Marxe, sorella di don Tomasio sclabus (MARSICH), 1352 Marxa de Verchou de Vipacho, prostituta (BM), 1360 per mortem Marse slave (CAP CERE I,c.15r.), 1400 Marxa (CAP CERE III,c.5r.), 1424 Marsa, vedova di Gorgio da Lubiana (MARSICH); tudi v Gorici 1366 Marssa, uxor Matherii (KOS GOR 15), vendar drugje je Marša moško ime: 1373 Marsa, kmet v Cerknem, in Marsa, kmet v Idriškem (KOS I,78,64).

Iz omenjenih imenskih oblik je nastalo nekaj priimkov: 1494 Juri Marschilickh, kmet v Samatorci (KOS II,212), 1498 Caspar Marschutsch, kmet v Ubeljskem (KOS II,235), 1499 Steffan Martschicz, kmet v Vrhpolju (KOS II,258), morda tudi Martschnigko, Martschniko (KOS II,223). Danes Maršič (ZSSP Štajerska, Metlika, LJ, Kočevje, Sežana; v zapisu Marsich SPZM UD; TS, tu za fašizma Marsic(h) → Marsi, Marsini, Marsico, prim. PIZZAGALLI), Marsetič (ZSSP Sežana; v zapisu Marsetic(h) TS, Milje; v Dolini za fašizma → Marsetti, prim. PIZZAGALLI 171). Enkrat je videti Marsche (TS).

* * *

Ime naselja s svetniškim pridevkom najdem le na Koroškem: Šmarkež pri Velikovcu, nem. St. Marxen; KOŠTIÁL 626 omenja sicer Sv. Marko na Štajerskem, vendar ne ATLAS ne KLS ne poznata nobenega kraja s tem imenom; ATLAS pozna le štiri zaselke Sv. Marko pri Tolminu, Podbrdu, Trbovljah in Sodražici (101/A2,103/A1,111/B3,167/A3); morda je trboveljski Sv. Marko oni, na katerega je mislil Koštiál. Osebo ime je ohranjeno v kar številnih imenih na-

selij: Markolini, it. Marcolino, pri Stari gori (ATLAS 119/A1), zgolj italijansko ime Marcottini za slovenske Poljane v goriškem Dolu (158/A1), Márkečica pri Sl. Konjicah v Prekmurju (92/B1, naglas je kajpada po KLS IV,543), Márkišavci (21/A2), dve naselij Márkovci, v Prekmurju in pri Ptujju (8/B1, 70/A3), Márkovec pri Starem trgu (183/B1), Podmarkovec pri Kopru (193/B3), Márkovo pri Kamniku (108/A1), Márkovščina v Matarskem podolju (196/A2). Naj omenim še Maršiče pri Kopru in pri Sodražici (prvi so doma le v KLS I,138, drugi v KLS II,566 in v ATLASU 167/A2).

Po (sv.?) Marku se imenuje več hribov: Markovec pri Kopru (193/B3), kar trije so Markov hrib pri Novi Gorici, Starem trgu in Kočevskem rogu (140/A2,183/B1,203/B2), Marčev hrib pri Črnem kalu (195/A2) in sredi Karavank Markljevo rovt (55/B1), Markova glava pri Semiču (189/A2); naj dodam pokrajinsko ime Markova dolina pri Starem trgu (183/A3). Še dve vodni imeni: Markovski graben pri Kamniku (108/A1) in Markovski potok v Prekmurju (8/B1).

Pisana je Markova reprezentanca med imeni zaselkov: Mark pri Dobrni (90/B1), Markuš na Pohorju in Kozjaku (40/A3 in B1), Marko dvakrat pri Zgornji Kungoti, pri Idriji in Črnem Vrhu pri Idriji (16/B3,17/A3,122/B2,143/A3), Markač na Kobanskem (39/A1), Markič pri Godoviču (143/B1), Markiči pa dvakrat pri Desklah in Avčah (119/B1,120/B1), Markči pri Kanalu (120/A2), Markovec pri Spodnji Idriji (122/B3), Markovič v Slovenskih Goricah (44/A1), Markovnik pri Lučah ob Savinji (86/B1), Markuc pri Škofji Loki (104/B2), Markulak pri Slovenskih Konjicah (92/A2), Markov Rob v Prekmurju (8/A3), Markov spodol pri Senožečah (180/B1), Markučev mlin pri Metliki (190/B2). Z rezervno omenjam še teh nekaj imen: Marci v Vipavi (161/A1), Marčeve Grabe v Prekmurju (7/A3), Marčja vas pri Podčetrtku (115/B2).

Margarita

Latinsko žensko ime Margarita se pojavlja kot osebno ime v prvih stoletjih krščanstva, ženski samostalnik margarita pa pomeni 'biser', komaj pozneje pomeni še cvetlico 'Bellis perennis', po naše marjetico, ivanščico ipd.; latinsko ime prihaja iz grškega margarites 'biser', ki se pojavlja tudi kot osebno ime; ker pa je občno ime v grščini moškega spola, je v grškem svetu tudi osebno ime le moško; grško ime pa prihaja iz sanskrtskega Mañjarī 'cvetni košek, biser'. Cerkev časti 18. januarja sv. Margareto devico, madžarsko kraljico, 22. februarja sv. Margareto iz Cortone, 10. junija in 16. novembra sv. Margareto, škotsko kraljico, 20. julija sv. Margareto, devico in mučenko v Antiohiji, 27. avgusta sv. Margareto, vdovo v San Severinu, in 17. oktobra sv. Margareto Marijo Alacoque, devico v Parayle-Monialu (TAGLIAVINI I,52).

Ime se pojavlja v slovenskem prostoru zgodaj, tako pri tujih nosilcih (KEBER 278) kakor pri domačih; v XIII. stoletju ga sam KEBER (prav tam) izpričuje v latinski obliki 1291 Margareta v Stari Loki, v nemški obliki konec XIV. - začetek XV. stoletja Margret v Škofji Loki, v slovenski imenski varianti že 1202 Marjeta iz Mühlbacha. Ime je odsotno v pravni listini 1393 CASTELLO v Terskem območju, a ne smemo pozabiti, da navaja ta listina samo moška imena davčnih obveznikov Čentskih gospodov. V tržaških virih iz XIV. stoletja je ime pogostno tako pri romanskih kakor pri slovenskih prebivalcih in v obeh primerih v latinsko-romanski obliki Margarita (Margherita) in v slovansko-nemški obliki Margareta. Pri nadaljnem naštevanju se bom omejil na gotove ali dozdevne slovenske nosilke imena:

1310 *Margareta sclava* (CAP R, c.21r.), 1354 *per Margaretam uxorem condam Ambrosii de Corougoll* (BM; za Margareto, ženo rajnega Ambroža iz Krogelj), *per Margaritam de Gluba* (BM, za Margarito, ženo ali hčer Ljuba; ta Ljubo utegne seveda biti Slovenec ali Hrvat), 1376 Margherita di Goriansco (CAVALLI), 1386 *ser Odorico de Prosinez cive Tergestino et domine Margarite matris sue* (MARSICH), 1397 *per mortem Margarete uxoris quondam Daydogna* (CAP CERE II, c.33r.), 1398 Donna Margarita vedova di Martino Prosinez (CAVALLI), 1401 Donna Margarita vedova del cittadino e abitatore di Trieste Martino Persinez (PA-RENTIN; tu moramo brati *Prosinez*, ker se krajšani prečrtani *p* lahko razreši v *per-* ali v *pro-* in je ime/priimek *Prosinez* zelo pogostno dokumentirano in tržaških virih tega časa v popolnoma izpisani obliki). V enem primeru nam tržaški viri dokumentirajo celo beneško imensko varjanto (BOERIO 388 ima *Màlgari*): 1365 *Margare de Curman* (CAP CERE I, c.37v.) v zvezi s slovenskim moškim imenom. Prav tako beremo ime v romanski in slovanski varianti v ČERNJEJSKEM RKP.: 1459 *margarita uxor quondam blassi de platisti* (c.3r.) - *Margareta Rainicha blasa splatisgia* (c.9r.; Margareta rajnika Blaža iz Plestišč), 1508? *Benedet ex Carniza rainicha blas et margareta gnegra gospodina* (c.12r.; Benedikt iz Karnic rajnika Blaža in Margareta njega žena), *Michael quondam benedicti de monte prati pro animis quondam benedicti predicti et done margarite eius parentum* (c.12r.; Mihael rajnega Benedikta iz Karnic za dušo že omenjenega rajnega Benedikta in Margarete, njegovih staršev), 1578 *Margareta moier del quondam Messer Simon sirec de Subit* (c.7r.; Margareta, vdova rajnega gospoda Simona Sirec - tako je prebral Baudouin de Courtenay; sam bi ga rad popravil v Sir(e)k, ker je pač priimek Sirk danes še prisoten na skrajnem slovenskem Zahodu - iz Subida). Končno nam tudi KOS izpričuje ime na slovenskem Zahodu pa čeprav z dvema hibridnima variantama: hibrid gre lahko izključno na rovaš pisca! 1494 *Margretha*, kmetica v Tomaju (II,215), 1498 *Margreth*, *Primos Bobent wittib*, kmetica v Kočah (II,232).

Iz zgolj ženskega imena nimamo pričakovati razvejene družine metronimičnih priimkov. Med vsemi priimki, kar smo jih našli v slovenskem prostoru, je najlažje razlagati priimek *Margheri* (ZSSP NM) kot beneški priimek. Že pri edinstvenem priimku *Margerit* (ZSSP Sežana; v zapisu *Margherit* Devin-Nabrežina) se lahko vprašamo, ali ni bizantinskega porekla. Pri priimku *Margetič*, ki ga KOŠTIÁL 626 omenja na prvem mestu, ZSSP Krško, MS, CE, LJ, v zapisu *Marghettich* TS, tu za fašizma *Margetic*, *Margitic*, *Marghettich* → *Marghetti*, *Marchetti* (PIZZAGALLI 145, 260) se vprašujem, ali ni hrvaškega porekla. Najbolj zanesljivo razlagamo kot slovenski priimek metronimik s formantom *-ič*: *Marjetič* (ZSSP Krško, LJ), menda tudi *Marješič* (ZSSP Kamnik, LJ), a oba pokrivata kaj skromen areal. S previdnostjo in rezervno dodajam še *Marguc* (ZSSP KR), *Marguč* (ZSSP KR, Dravograd, Šmarje, CE, MB, Konjice) in tu bi se lahko ustavil. Nekaj dvomljivih oblik bom prezrl, pač pa mi radovednost narekuje, naj navedem še priimek *Margon* (ZSSP Brežice, LJ, Postojna, GO, Sežana; TS); vse kaže, da imamo opraviti z romanskim priimkom, ki se je k nam razširil z Beneškega ali iz Furlanije, o njegovi etimologiji moram molčati, v Italiji ni razširjen. Priimkovna oblika *Margoni* na Tridentinskem ima drugačno razlago (DE FELICE 1978,162); sam si ne upam trditi ničesar.

Zanimiva klicna oblika našega imena se pojavlja trikrat — za isto osebo — konec XVII. stoletja pri šepasti služabnici baronice Ester Maksimilijane Coraduzzi na gradu Halberstein v Ložu: sama baronica je v nedatiranem pismu hče-

ri (vendar 1686-1699, pismo EMC št.17,v.15, v: Slovenska plemiška pisma, Trst 1980) zapisuje kot *Margeitz*, njena hči Maria Isabella Marenzi jo v pismu materi z dne 2. januarja 1690. iz Trsta zapisuje dvakrat — v imenovalniku in dajalniku — *Mergeze* (prav tam, MIM št. 2, v. 75 in 77), sama pa je v nedatiranem pismu baronici M.I. Marenzi v Trstu, ki ga je pisala ali — verjetneje — narekovala, podpisana *merieta ali mergez* (P. Merku, Zasebna slovenščina v 17. stoletju, v: Slavistična revija 1982, str. 141): *Marjeta*, torej, ali *Mergec*.

* * *

Naša svetnica je pri razsvetličanju krajevnih imen po drugi svetovni vojski utrpela najmanj škode v oni Sloveniji, kjer je po KEBRU 278 kar 51 cerkva sv. Marjete. A najtesnejša koncentracija krajevnih imen *Šmarjeta*, nem. *St. Margarethen*, je na Koroškem: tako ime ima pet naselij (pri Hodišah, ATLAS 30/A1, pri Kotmari vesi, ATLAS 30/B2, v Rožu, ATLAS 32/A2, pri Velikovcu — zunaj domene ATLASA — in pri Pliberku, ATLAS 35/B1) in še zaselek pri Železni kaplji (ATLAS 60/A1). V SR Sloveniji je *Šmarjeta* v občini Celje (po KLS III,79 prej — kdaj prej? — *Sv. Marjeta*, po ATLASU 91/A3 *Šmarjeta pri Celju*) ob imenu *Šmarjeta* za celjsko obrobno mestno četrt (ATLAS 91/A3), druga *Šmarjeta* je v občini Laško (KLS III,198; tu je cerkev sv. Marjete vsaj iz 13. stol.), ki je v ATLASU 112/B3 označena kot zaselek, tretja *Šmarjeta* je v občini NM (KLS II,537; tu je cerkev sv. Marjete, ki je v zasnovi romanska; ATLAS 153/A3) in pri nji so uradne *Šmarjéške Toplice*, a ljudsko le *Toplice* (KLS II,537; ATLAS 171/B1), dalje imamo *Marjeto na Dravskem polju* pri MB (KLS IV,236 z naglasom le na prvem delu imena; do I. 1955 *Sv. Marjeta na Dravskem polju*, ljudsko *Marjéško* ali *Margéčko*; ATLAS 68/B2) ob *Marješki hosti* (ATLAS 68/B2) in končno še *Šmaráta* pri Ložu (KLS I,56; romarska cerkev sv. Marjete z zvonom iz I. 1400 stoji na rimskih temeljih; ATLAS 183/B2).

Šmarjetni graben je ime potoka, ki teče južno od najvzhodnejše koroške *Šmarjete* (ATLAS 35/B2), v Julijcih pri Kanjavcu je *Šmarjetna glava* (ATLAS 79/B1), pri Kranju je še zaselek *Šmarjetna gora* na *Šmarjetni Gori* (ATLAS 105/B1), edini povsem laični zaselek na Nanosu ponavlja priimek *Margon* (ATLAS 162/A2).

Poleg vseh teh ljudskih imenskih oblik nam ATLAS navrže še 12 imen zaslekov — v glavnem cerkvic — v slovenskem prostoru *Sv. Marjeta* — to je učena, kulturna, cerkvena imenska oblika — na Štajerskem in Dolenjskem, v enem samem primeru na Vipavskem (65/A3,67/B2,93/B3,126/A1,128/B3,147/A3,152/B1,153/B2,155/A2,161/A1,169/A1,186/A2).

Maria

Latinsko krščansko ime *María* se preko grškega nesklonjivega *Mariám* naveže na hebrajsko *Maryâm*; ime Jezusove Matere ima dolgo zgodovino, nosila ga je tudi Mojzesova sestra prerokinja. Sv. Hieronim ga je tolmačil iz hebrajskih besed *mar* 'kaplja' in *yâm* 'morje' kot *stilla maris* 'morska kaplja' in le zaradi napačnega prepisa so ga pozneje spremenili v *stella maris* 'morska zvezda'. Ime so si cer razložili še na izredno številne načine. Vse kaže, da je staro egiptovsko ime v zvezi z glagolom *mrj* (samoglasnikov ne poznamo) 'ljubiti', pomenilo naj bi torej 'ljubljená'. Cerkev praznuje Mater božjo ob številnih priložnostih skzi celo cerkveno leto, 12. septembra praznuje posebej

presveto ime Marija; ime je bilo lastno dolgi vrsti svetnic (TAGLIAVINI I,368).

Vse do XV. stoletja so dajali to ime poredkoma posebno pri nižjih slojih, vendar ga srečamo pri Slovenkah že zgodaj: od 1240 *Maria*, kmetica v rezijanski Bili (KOS II,299), 1291 *Maria*, kmetica pri Škofji Loki (Urbar loškega gospostva, po KEBRU...), 1373 *Maria*, kmetica v Šebreljah (KOS I,80), 1486 *Maria moir che fo de mathia fant de chialminis* (ČERNJEJSKI RKP.,c.4v.; Marija, rajna žena Matija Fanta iz Vizonta), omenjena tudi v slovenski verziji *Maria cha...bi sena matia scarminis* (prav tam, c.11r.; bi je tu aorist glagola *biti*). V tržaških virih poznega srednjega veka srečamo ime razmeroma poredkoma začeni z letom 1308 in le v redkih primerih lahko domnevamo, da so ga imele Slovenke: 1310? a *Maria de Iacogna* (CAP R,c.61v.), 1395 *Marie famuli ser Lazari de Mirisclavo* (CAP CERE II,c.24r.); še redkeje srečamo le v italijanskem okolišču manjšalno obliko *Mariot(t)a*. Verjetno so slovenske tržaške Marije nosile kako izrazito klicno ali hipokoristično obliko tega imena, vendar se moramo zadovoljiti z domnevami: ob začetku XIV. stoletja beremo šestkrat ime *Moča*, lastno trem ženskam, ki so bile gotovo Slovenke, in to ime lahko vzporedimo s hrvatskim *Maca*, ki velja kot hipokoristik Marije; v tem primeru bi v poznejši imenski obliki *Mojca*, ki pri nas tudi velja kot hipokoristik Marije, imeli opraviti s prehodnim *j* (prim. P. Merku, La *j* parassita nello sloveno triestino, v: *Linguistica XXVIII*, Ljubljana 1988, str. 53-54). Res je sicer, da imena *Mojca* vse do naših dni ne najdemo na Tržaškem, in enako je res, da je ime *Mojca* znano že veliko prej na slovenskem Severu (prim. KEBER...). Bržkone imamo torej opraviti z dvema imenskima oblikama različnega izvira in pomena ter z verjetnimi kasnejšimi interferencami med njima. Enake interference se pojavljajo tudi pri drugih imenih, ki danes veljajo za klicne oblike za Marijo, a z Marijo nimajo stikov, tako na pr. *Mara* (to je hebrajsko ime *Marah* 'grenka; nesrečna', prim. TAGLIAVINI II, 253).

Drugo ime, ki utegne biti hipokoristična oblika za Marijo, je *Maia*, ki ga berem le dvakrat v tržaških virih (CAP CERE I,c.13r.1359, CAP CERE III,c.19v.1403): a v obeh primerih ni podatkov za etnično pripadnost nosilk, poleg tega lahko beremo v obeh primerih *Maria*, saj krajšava za črko *r* pogostoma po pisni pomanjkljivosti manjka.

Zelo malo priimkovnih oblik lahko izvajamo iz imena Marija: 1498 *Maricz*, župan, kmet v Šmihelu, in *Juri Maricz*, *Marcz*, župan in kmet v Landolu (KOS II,234,235), *Marič* (ZSSP Štajerska, Črnomelj, NM, LJ, GO, Sežana, Tolmin); *Maričič* (ZSSP Črnomelj, Brežice); *Maričnik* (ZSSP Dravograd, MB); morda *Mačič* (ZSSP Dravograd, MB); slednjega lahko navežemo na prisotnost imenske oblike ok. 1240 *Maza*, *domina*, v Branici (KOS II,302).

Večjo srečo ima ime v krajevnem imenoslovju. Iz zveze z ljudsko obliko svetniškega pridevka *šent* so nastala naslednja imena naselij: *Šmárje* v ajdovski občini (KLS, I,28; ATLAS 60/B1), pri Šentjerneju (II,536;172/B2), pri Sevnici (III,278; ATLAS 0), *Šmárje pri Jélšah* ob *Šmarskem potoku* (III,395;115/A1), *Šmárje pri Kopru*, ljudsko *Šmárje* (I,145;193/B3), *Šmárje pri Sežani* (I,337;178/B1), *Šmárje-Sap* pri Grosupljem ob zaselku *Šmarje* (II,153;147/B1), *Šmárca* pri Kamniku (II,196;107/B2), *Šmárčna* (III,278, a v imeniku na koncu KLS IV napačno *Šmarča*; 133/A2) in še gorska imena *Šmarna gora* pri Medvodah (ATLAS 106/B3), druga pri Podkumu (131/B3) in *Šmarni grič* pri Ložu (183/A1). Brez svetniškega pridevka so imena naselij *Marija Dóbje* pri Dramljah (III,333; 91/B3), *Marija Reka* ali *Reka* pri Žalcu (III,507;111/B2), *Marijina vás* pri Sevnici

(III,190;133/B1), *Marijagrádec* (KLS III,190) ali *Marija Gradec* pri Laškem (ATLAS 112/B3), *Marijin dvor* ali *Dvor* pri Radečah (III,183), *Marija na Zilji*, nem. *Maria Gail* (ATLAS 28/A1), današnje *Polje* pri Ljubljani pa je bilo prej (doklej?) *Devica Marija v Polju* (KLS II,364). Na Koroškem je Marijino ime še v nemškem imenu krajev, ki jim odgovarja drugačno slovensko ime: Podgorje: *Maria Elend* (ATLAS 29/B3), Žihpolje: *Maria Rain* (31/A2), Otok: *Maria Wörth* (30/A1).

Pri imenih zaselkov prednjači spet učeno, kulturno cerkveno ime *Sv. Marija* 44 kratov v slovenskem prostoru od Nadiškega območja do Prekmurja in Istre (ATLAS...), ob njih še enkratna imena z determinativom *Sv. Marija na Jezeru* pri Plaveh (119/A2), *Sv. Marija Žeželj* pri Vinici (222/A1), *Sv. Mati Božja* pri Mozirju (88/B3), *Devica Marija* pri Podčetrtku (115/B3), *Marija Snežna* pri Zgornji Velki (18/B2 in ne B1 kakor v imeniku), pri Breginju, Avčah, Gočah in Črnem kalu (76/A3, 120/B1, 161/A2, 195/A3), *Marija Graben* pri Blačah na Koroskem (25/A1), *Marija Obršljanska* pri Komnu (160/A2), *Marijino Celje* pri Ligu (119/B1). Preostane nam še nekaj povsem laičnih imen: pokrajinsko ime *Maričkov dol* pri Ambrusu (168/A2), imeni zaselkov *Marina ves* v Halozah (95/A2) in *Marjanine njive* pod Veliko planino (86/A2), oronima *Marušetov breg* pri Kozjem (135/A3) in *Marušnik* pri Idriji (123/A2).

Z vsjo potrebno rezervo, le da načnem vprašanje, naj dodam ime naselja *Márno* (KLS III,113; ATLAS 112/A3) in potoka *Marnski potok* (prav tam; SVI 0) pri Laškem z dodanimi imenoma *Zgornje* in *Spodnje Marno* v ATLASU ter v istem kvadru še ime zaselka *Marn*; in še oronim *Marni vrh* v Trnovskem gozdu (ATLAS 142/B2): pri teh imenih res ne vem, kje bi začel, ko ne razpolagam z zgodovinskimi podatki.

Maria Magdalena

Latinsko cerkveno ime *Magdalena* odgovarja grškemu imenu Nove zaveze *Magdaléné* (ne poznamo izvirnega aramskega imena) in obe imeni sta pridevniški obliki imena naselja *Mágdala* pri Galilejskem jezeru: ime se glasi danes v arabščini *el Magdel*, v hebrajščini *Migdal* 'stolp', tudi *Migdal nunâyâ* 'ribji stolp'. Osebo ime se je jelo širiti po Evropi od začetka XIII. stoletja, ko so baje našli relikvije svetnice. Cerkev praznuje 22. julija sv. Marijo iz Magdale, to je Magdaleno, in časti še 25. in 29. maja sv. Marijo Magdaleno de' Pazzi, karmeličanko v Firencah, 25. maja sv. Marijo Magdaleno Barat, devico v Parizu, in 16. julija sv. Marijo Magdaleno Postel v opatiji San Salvatore (TAGLIAVINI I,243). Cerkev časti 10. junija še blaženo Magdaleno Canossa (zakaj ne: iz Canosse?; LETO SVETNIKOV II,119).

KEBER 264 omenja neko *Magdaleno* v freisinški fevdni knjigi med koncem XIII. in začetkom XIV. stoletja: ali je bila Slovenka? Prvo zanesljivo Slovenko s tem imenom najde le I. 1501 v urbarju loškega gospostva. Tudi večina virov s slovenskega Zahoda ne izpričuje tega imena v poznem srednjem veku (CASTELLO, ČERNJEJSKI RKP., KOS), pač pa je ime obilno prisotno v tržaških srednjeveških virih začeni z letom 1308, ko beremo kar pogostoma *Magdalena*, *Madalena*: že pri 1397 *domine Madalene uxoris Petri de Silvola* (CAP CERE II,c.32v.) lahko domnevamo, da je bila Slovenka, o tem smo skoraj gotovi 1401 pri *Magdalene uxoris Bertoli de Wouçigrat* (CAP CERE III, c.22r.) in pri *Magdalene uxoris lusti de lube* (prav tam, c.34v.). V tržaških virih beremo le enkrat tudi moško ime

1354 *Madalonus de Gniucha* (BM): očitno ga je nosil Slovenec.

Moško ime najdemo sicer, tudi pri hipokorističnih oblikah, le v Italiji: DE FELICE NOMI, 149, navaja *Maddalèna* (121.000) in *Maddalèno* (5), *Magda* (10.000), *Màida* (500) in *Màido* (25), *Madina* (100) in *Lèna* (6000); in doda: »*Maida* è prevalentemente friulano o sloveno«. Te podatke navajam le, ker sem prepričan, da smo Slovenci sprejeli imenske oblike Magdalena in Majda iz latinščine preko fur-lanščine. V tržaških srednjeveških virih najdemo — v podporo ti (hipo)tezi — še imensko obliko *Magdina* z izrazitim romanskim imenotvornim formantom 1236 *Drimo marito di Magdina* (MARSICH) in pogostnejšo imensko obliko *Maidina/Maydina* začeni s letom 1310: le v enem primeru lahko domnevamo, da je bila lastnica imena morda Slovenka: 1399 *Maidine uxoris Tolphi de Saraxin* (CAP CERE II, c. 40v.). Čez desetkrat večje je število Majdin, ki so gotovo bile Italijanke ali Furlanke. Redkejši je v tem času hipokoristik *Lena*: pri trikratni omembi v virih je ena Lena gotovo Italijanka, za eno ne moremo ugotoviti jezikovne pripadnosti, najstarejša med njimi pa je gotovo Slovenka: 1344 *Lena de Praprot nepos quondam Iurislongi* (SSMM 673, c. 6v.).

Iz cele imenske oblike *Ma(g)dalena* je v slovenskem prostoru le nekaj priimkov: *Magdalenc* (ZSSP Šmarje, MB, LJ, PT), *Magdalenič* (ZSSP Dolnja Lendava), morda — če ni namreč hrvatskega porekla — *Madalencich*, ki so ga na Tržaškem za fašizma spremenili v *Maddaleni* (PIZZAGALLI 144), *Madlener* (ZSSP LJ) in *Madlenčnik* (ZSSP Dravograd).

Komaj večje je število priimkov iz krajše imenske oblike *Magda/Majda*, ki predstavlja apokopiran hipokoristik celega imena: najbolj razširjen je metronimik na *-ič*: *Magdič* (ZSSP Štajerska, Črnomelj, LJ, Radovljica; istoveten s hrvatskim priimkom *Magdić*, marsikje verjetno kar hrvatskega izvira), *Majdič* (ZSSP Kamnik, Štajerska, KR, LJ, Kočevje, Postojna, Ilirska Bistrica; prim. hrv. *Majdić*); v slovenskem prostoru redkejši metronimik *Mandič* (ZSSP LJ, Postojna, Ilirska Bistrica) je sploh hrvatskega izvira (*Mandić*); zelo redki so ostali: *Magdi* (ZSSP Dolnja Lendava), *Majdak* (ZSSP PT), *Majde* (ZSSP NM), morda tudi *Majdel* (ZSSP LJ) in *Majder* (ZSSP PT, LJ).

Številnejši so priimki, ki so nastali iz aferetičnega hipokoristika *Lena*, a pri njih je vedno velika nevarnost, da se križajo z imeni, ki izhajajo iz apokopiranega hipokostika *Leno* iz imena *Lenart*, gl. p.g. *Leonardus*. Če sem tam omenil *Lenič*, ker je patronimikov na splošno veliko več kot metronimikov, bom večino drugih rajši omenil tu, saj je verjetnost, da smo od sosedov prevzeli hkrati vse imenske oblike *Ma(g)dalena*, *Majda* in *Lena*, kar velika.

Pri razbiranju priimkovnih oblik v ZSSP, ki jih doslej nismo navedli p.g. *Leonardus* in jih lahko navajamo tu, so najbolj gotove one, ki izhajajo iz *Magdalene* preko aferetičnega hipokoristika s formantom *-ka*: *Lenka*. To so priimki *Lenčič* (Dolenjska, LJ), *Lenkovič* (LJ: a ta je lahko tudi iz moškega imena **[Magda]lenko*) in morda še kateri. Nevarnost tolmačenja je v tem primeru tolikšna, da rajši neham. Onstran meja ZSSP jih niti ne iščem, ker se na tem območju vse še hitreje zakomplicira.

* * *

Krajevnih imen s svetniškim pridevkom ni kaj prida: avstrijska *St. Magdalena* pri Labotu, pa čeprav le nekaj kilometrov od državne meje, očitno nima slovenskega imena (ATLAS 11/B3), tržaško predmestje *Sv. Marija Magdalena*, it. *S. Maria Maddalena* (ATLAS 178/B3) je kalk po itali-

janskem imenu, pa še to je novejše, kakor je novejše ime *Kalónkovec* (in ne Kolonkovec, kakor danes vsi pišejo s hiperkorekturo), medtem ko utegne biti najstarejše slovensko ime za ta okraj *Róvte*. Drugače beremo v ATLASU le imena zaselkov oz. cerkvic: dvakrat *Sv. Marija Magdalena* pri Ocizli in Črnomlju (195/A1, 205/A2) in trinajstkrat *Sv. Magdalena*, šestkrat na Štajerskem (37/B1, 45/A1, 64/A1, 112/A1, 130/A2, 175/B1), štirikrat na Dolenjskem (153/A1, 171/B3, 173/A2, 206/A3) in trikrat na Primorskem (119/A2, 140/B1, 162/A37).

Zanimivejša je reprezentanca gorskih imen: nad že omenjenim naseljem *St. Magdalena* pri Labotu se vzdiguje *Magdalensberg*, ki razpolaga tudi z lepim slovenskim imenom *Štalenska gora* (11/B3), v Benečiji se pri Oblici vzdiguje *Sv. Lena*, it. *M(onte) S. Maria Maddalena* (99/B3), pri Grosupljem je *Magdalenska gora* (148/A1), pri Postojni pa je *Magdalena gora* (163/B2) edino ime, v katerem je Magdalena pridevnik.

Vodna imena so skromna: *Magdalensee*, jezero v Zilji (28/A1), očitno nima slovenskega imena. *Magdalenski potok*, ime pritoka Rosandre (sic!) južno od Trsta, pozna le Bezlaj (SVI II, 6), noben Tržičan ga ne zna; vsekakor je v zvezi z imenom mestne četrti, ki sem ga že navedel. Imenu desnega pritoka Soče *Majda* pri Kanalu (120/A1) se je Bezlaj izognil, prav tako se mu bom iz strahu izognil še sam.

Preostane peščica imen zaselkov, v katerih se menda lahko skriva naš hagianim z apokopiranim hipokoristikom: *Šmandelj* pri Mislinji (64/A2), *Magdič* pri MS (21/A3), *Majdač* pri Solčavi (60/B2) in *Majdelc* pri Podbrdu (103/A2).

Marianus

Latinsko ime *Marianus* je izpeljano iz plemenskega imena *Marius*, je pozneje postalo *cognomen* in končno, v času cesarstva, samostojno ime; za etimologijo gl. p.g. *Marius*. Cerkev praznuje 17. januarja in 1. decembra sv. Marijana, rimskega mučenika, 30. aprila sv. Marijana, mučenika iz Lambese, 19. avgusta sv. Marijana, puščavnika iz Bourgesa, in 17. oktobra sv. Marijana, mučenika v Nikomediji (TAGLIAVINI I, 279).

Čeprav je ime danes ned najpogostnejšimi v Sloveniji (KEBER 276, 277 ve za 1.304 *Marijanov* in 18.829 *Marjanov* v Sloveniji, ne ve pa, koliko je slovenskih nosilcev tega imena zunaj državnih meja), ni v preteklih stoletjih izpričano. V glavnem velja danes za moško različico ženskega imena *Marija*. LETO SVETNIKOV mu ne posveti niti vrstice.

Iz tega svetniškega imena je izpeljanih, z običajnimi formanti, zelo malo priimkov: *Marjanko* (ZSSP Dolnja Lendava) in *Marjanovič* (ZSSP CE, Litija, Radovljica, LJ, Postojna, Idrija).

V krajevnem imenoslovju je povsem odsotno.

Marina

Svetniški imeni *Marina* in *Marinus* so nekoč istovetili z latinskim pridevnikom *marinus*, *-a*, *-um* in s tem so imeni izpeljali iz samostalnika *mare* »morje«: to je pač ljudska etimologija. Dejansko sta obe imeni izpeljani iz imena *Marius* (za etimologijo imena glej pod tem geslom) in ju je bržkone treba razlagati iz etruščanskega apelativa *maru*, kar je ime za javno službo ali pomeni morda »človeka«. Cerkev praznuje številne svetnice s tem imenom, 18. junija praznuje hkrati sv. Marino, devico iz Aleksandrije, sv. Marino,

Tovarna je vsak mesec izdelala štiristo letalskih motorjev.

Tudi v allaških tovarnah so najbrž izdelali veliko motorjev, saj so obratovale dan in noč, da je tako brnelo, da dolgo nisem mogel spati. Naposled sem se temu privadil, da mi je bilo tako, kot bi spal ob čebeljih panjih.

Pri montaži so delali večinoma Rusi, ki so bili tudi najboljši elektrotehniki.

Tovarna je proizvajala tudi ročaje za ročne bombe in še več reči, namenjenih vojski, saj lahko vsakdo ugotovi, da je v takih obratih v vojnem času dela kar dovolj.

Delali smo torej nenehno — dan in noč. Pozimi pa je bilo kar prijetno toplo in tudi hrana ni bila tako slaba. Dobil si celo liter pa še predviden je bil »Brotzeit«, to je po naše malica.

Malicali smo ponavadi s koščkom kruha z margarinom ali pa salamo, kar nam je precej pomagalo pri napornem dvanajsturnem delu.

Tako smo pomalem živeli in delali seveda brez plače.

Plačilo je bila pri manjših napakah le kaka klofuta, pri večjih pa tistih obljubljenih petindvajset udarcev z žilavko.

Če si bil spreten in seveda srečen, je delo potekalo kot igra, ob tem pa si sledil tudi koristnemu pouku, saj si lahko postal celo pravi mehanik.

Razmere v tem taborišču pa so bile neprimerno boljše kot v Dachauu, to pa zato:

V Allahu je bil komandant veliko boljši od dachauskega. Bil je bolj človeški do ujetnikov, to pa je bilo že dovolj.

Esesovcev je bilo manj, ker je bilo tudi taborišče manjše, tako da smo se počutili kot družina, kjer je vsak delal pod svojo posebno komando.

Z mano je bil tudi Mirko Kete z Opčin, ki pa je delal le podnevi. Opravljal je čisto preprosto delo, bil je namreč snažilec stranišč, in ta komanda je bila med najboljšimi. Tu pa je ostal le malo časa, naposled se je tudi on pridružil tistim, ki so nosili opeko za novo tovarniško zgradbo. Tudi ta je kot vse druge nosila svoje posebno ime — imenovali so jo »Bunker-Halle«.

Nekaj dni sem tudi jaz poskusil nositi opeko, kar ni bilo ravno tako slabo, le da je delo trajalo celih dvanajst ur! Veliko huje pa je bilo, če je deževalo ali snežilo — v tem primeru si moral vseeno opraviti svoje delo.

Vsi ujetniki so opravljali svoje delo, »doma« so ostajali le bolniki. Tem sem se pridružil po nekaj mesecih dela. Zelo so me začeli boleti zobje, da sem moral v »Revier«, to je v bolnišnico. Tu me je zdravil neki Baumgartner, Slovenec po rodu z Vrhniko, ki je bil zelo priden zobozdravnik. Vse je namreč tako lepo uredil, da sem se po dvajsetih dneh že dobro počutil.

Najprej mi je izdril zob, nato pa, ko se mi je rana začela gnojiti, me je še operiral, in to z narkozo. Po operaciji sem lahko samo pil, jesti nisem mogel. Vase sem spravil dnevno le dva litra mleka s kuhanim rižem.

Tedaj sem se tudi zavedal, da imam veliko srečo, saj če bi moral to prestati v Dachauu, bi se prav gotovo ne izmazal. Ko še nisem dobro ozdravel, me je zobozdravnik predstavil esesovcu in mu rekel, da bi bil za »Zimmerdiensta« kar odličen. In tako je tudi bilo.

Ko sem nastopil novo službo, je bilo imenitno.

Vsako jutro sem moral najprej pripraviti in urediti zobozdravnikov laboratorij, nato pa čakalnico in seveda predvsem ambulanto.

To pa še zdaleč ni bilo enostavno. Treba je bilo namreč vse natančno pospraviti in urediti, nato poribati pode in jih zloščiti z oljem.

Ko sem vse to opravil, sem moral počistiti tudi stranišča.

Okrog osme zjutraj sem moral prekuhati vse zobozdravniško orodje, in to v alkoholu, ker je zobozdravnik najbolj zaupal temu sredstvu.

lastjo. Misel o »spremembah« in »pluralizmu« se je začela porajati takrat, ko je pričel potekati soroden proces v Zvezi komunistov Slovenije: še več, SKGZ je s svojo prenovo začela celo z določeno zamudo. Tudi bojazen o novih monopolih s strani nelevičarskih organizaciji, ki jo je prav tako izrekel Ace Mermolja v sobotni oddaji »Zamejska odprta tribuna« po koprski televiziji, se mi zdi v sozvočju z očitki »revanšizma«, ki jih komunistični krogi v matici izrekajo v zvezi

Ob prvem obisku v Trstu 6. junija letos je predsednik Lojze Peterle sprejel predstavnike Slovencev v Italiji. O tem je poročal Primorski dnevnik 7. junija v izčrpnem poročilu na prvi strani. Presenetljivo je poročal o Palčičevem posegu, ki »se je zavzel zato, da bi matična Slovenija... imela enakopraven odnos do vseh komponent narodnostne skupnosti...« Presenetljivo zato, ker takih besed iz ust predsednika SKGZ še nismo slišali. Ali pa morda doslej taka opozorila najvišjim predstavnikom matične republike niso bila potrebna?

s strankami, ki so, združene v koaliciji Demos, zmagale na aprilskih volitvah.

S takimi in podobnimi dejanji je SKGZ ponovno pokazala, da ni njena prenova (vsaj dosedaj) segla preveč globoko. Kljub temu, da je v svoje odbore vključila nekaj drugače mislečih Slovencev, se bisto njene politike ni veliko spremenilo: še vedno se ima za »krovno« organizacijo, kot je pred nedavnim ponovno napisal Primorski dnevnik, in s tem skuša ohraniti svoj protektorat nad tukajšnjim slovenskim prebivalstvom. Taka organizacija Slovencev ne ustreza več in čeprav sem osebno proti ukinitvi ali razpustitvi SKGZ, se mi naslov »inkriminiranega« Mladikinoga uvodnika ter njegove trditve ne zdi jo prav tako neumestne. Seveda potrebujemo močno osrednjo ustanovo, ki naj bi koordinirala gospodarsko, kulturno in športno delovanje naše skupnosti, vendar bi morala le-ta temeljiti na pravičnem in enakopravnem odnosu do vseh njenih

**Slovenska prosveta
in Zveza slovenske katoliške
prosvete**

razpisujeta

**XVI. tekmovanje
zamejskih amaterskih odrov**

MLADI ODER

*Tekmovanja se lahko udeležijo
amaterski odri, ki delujejo v naši de-
želi.*

*Tekmovanje traja do konca le-
ta 1990. Izid bo javno razglašen ob
slovenskem kulturnem prazniku fe-
bruarja prihodnjega leta.*

*Skupine, ki se nameravajo ude-
ležiti tekmovanja, morajo javiti svo-
jo udeležbo nemu od obeh priredi-
teljev.*

*Za vsa podrobnejša pojasnila in
prijave se je treba javiti na naslov
SLOVENSKA PROSVETA, Trst,
ulica Donizetti 3, tel. 768-189 ali pa
ZVEZA SLOVENSKE KATOLI-
ŠKE PROSVETE, Gorica, viale XX
Settembre 85.*

komponent. Krivično bi namreč bilo, ko bi še naprej eni imeli vse potrebno ali celo odvečno, medtem ko bi drugi še vedno životarili od podpore deželnih in pokrajinskih ustanov. Krivično bi tudi bilo, da bi še naprej eno samo mnenje prevladovalo kot edino zveličavna »resnica« in bi se ena sama komponenta razglašala za edino predstavnico Slovencev v Italiji. Današnja SKGZ, kljub nekaterim »spremembam«, takemu modelu organizacije ne odgovarja. Treba bo torej zgraditi novo SKGZ, novo ustanovo, ki bo na temelju resničnega pluralizma bistveno prispevala k materialnemu in duhovnemu razvoju naše skupnosti. Vsa nadaljnja zavlačevanja in spremembe, ki zadevajo samo naziv, obliko in zunanji videz, bodo naši skupnosti zelo škodovale.

Ivan Žerjal

*Naša nova
telefonska številka
je od 27. junija
(040) 370846*

Sprejemal sem tudi paciente, vsakega posebej sem moral poklicati v ambulanto in ga nato odsloviti, paziti sem moral na red, in sicer da bi se ne prepirali ali celo stepli, in ko je bilo ordinacije konec, sem moral spet pospraviti in začeti znova. Okrog osmih zvečer sem bil prost, nato sem še enkrat vse počistil, nakar je nastopila ura počitka.

Prenočeval sem z drugimi bolniki, kar mi je bilo zelo všeč, saj sem se tako lahko izognil »Apelplatzu« in dežju.

Ko je prišel v bolnišnico esesovec, sem moral biti tudi za vratarja, tako da sem ga lepo sprejel, ga pozdravil in tudi odgovarjal na njegova morebitna vprašanja.

Esesovca so imenovali »S. De Ge« in je imel to nalogo, da je nadziral potek dela in zdravljenja v bolnišnici.

V resnici ni bil napačen človek, gorje pa, če se je razjezil.

Nekoč sem bil prisoten, ko je ob svojem jutranjem pregledu ugotovil, da zdravniki niso še pokonci. Ukazal jim je, naj se slečejo do pasu in nato jih je nagnal ven v mraz, kjer jih je oblijl z mrzlo vodo.

Jaz sem to nemočen opazoval in se od strahu tresel kot pes.

Ko je vse to minilo, sem dobil ukaz, da moram vsako jutro zbuditi vse zdravnike, kar sem vestno izpolnjeval. Seveda je zdravnikom to ustrezalo, le jaz sem imel opravilo več, saj sem jih moral večkrat poklicati dvakrat ali celo trikrat.

Ko pa so se naučili vstajati zgodaj, je vse potekalo v pravem redu.

Ko sem bil v bolnišnici, so večkrat prihajali na obisk Američani, ki so vsakokrat imeli za cilj München.

Ko so zatulile sirene, kar je bilo znamenje, da se bližajo, smo jih že videli, kako letijo prav nad taboriščem. Tako je bobnelo, da nisi slišal drugega kot brnenje motorjev in nato eksplozije bomb, ker mesto ni bilo daleč. Tedaj se je taborišče v celoti gugalo kot ladja na morju.

Večkrat smo po takih napadih bili ob vsa stekla.

Nekoč se je zgodilo, da je topništvo za taboriščem uspelo sestreliti zrakoplov, tako da je njegov poveljnik s padalom padel prav v taborišče.

Komandant taborišča je prišel k njemu in nato sta se skupaj napotila na komando. O tem, kam so ga nato poslali, pa ni nihče nič vedel, najbrž so ga odpeljali v kako taborišče za vojne ujetnike.

Ko se je zaključila moja služba v bolnišnici, kar je trajalo kake tri mesece, so me poslali na blok.

Že naslednje jutro sem se znašel v tovarni pred svojim strojem.

(dalje prihodnjič)

Prispevajte v sklad!

- tekoči račun št. 2520 pri HRANILNICI IN POSOJILNICI NA OPČINAH, naslovljen na Društvo slovenskih izobražencev;
  - poštni tekoči račun 14470348 na ime Mladika - Trst.
- Pripisati »Za akcijo 10.000«

Ljubka Šorli o življenju, poeziji... o sebi Janez Povše

Ob priliki »Večera z Ljubko Šorli« v Kulturnem domu v Gorici, ki se je odvijal 1. marca 1990, je slavljena v živem pogovoru nanizala celo vrsto dragocenih in pomembnih pogledov in pričevanj. Čeprav je posneto besedilo na razpolago tudi v arhivu slovenskega Radia Trst A, se mi je zdelo nujno preliti ga na papir in ga objaviti v pisni, pristopnejši obliki. V želji, da bi izpoved zaživela čisto in neobremenjujoče, sem se odločil posredovati samo pesnično pripoved brez zastavljenih vprašanj.

Janez Povše

Nikoli nisem bila posebno zgovorna, vendar sem vedno čutila potrebo, da bi na tak ali drugačen način izrazila, kar sem čutila, kar sem doživljala. In zato sem poskusila s pesnenjem. Prve pesmi so bile seveda zelo nerodne, pozneje sem jih uničila. Kasneje sem jih vendar pričela objavljati

v našem dijaškem lističu, — danes se mi tudi te ne zdijo dobre — toda važno je bilo, da sem izrazila svojo misel, da sem izrazila svoje čustvo. V pesem sem izlila, kar me je navdajalo s stisko, in to me je v nekem posebnem smislu razbremenilo vsega, kar me je mučilo. Zakaj v meni je bila vedno neka sila, notranja sila, ki me je naravnost priganjala, naj pišem...

Ne pišem s posebno lahkoto. Mislim, da je malo tistih, ki pišejo z lahkoto in takoj vržejo pesem na papir. Osebo dolgo nosim v sebi vtise, doživetja in spomin na te vtise, na ta doživetja. Lahko več mesecev, tudi več let, preden jih izrazim v stihih. So pa nekatera doživetja, ki so pustila v meni še posebno močan vtis. Posebno močno se spominjam našega 20. maja 1984 na goriškem

Travniku. To je bilo zame nekaj tako živega, nekaj tako veselega, prežetega z velikim navdušenjem, morda tudi z nekaj grenkobe, da ne moremo doseči tega, kar bi radi. Izredno močan vtis mi je narekoval, da sem pesem napisala v istem dnevu. Ampak to se zgodi zelo redko. Navadno dlje časa nosim v sebi to, kar mislim, kar čutim, in ko spomin dozori, se prelije na papir...

Pesem se mi navadno spočne v nočnih urah, ko je okrog mene tišina. V prejšnjih letih sem včasih že v sebi dokončno oblikovala celo pesem, tudi sonet in sem ga potem drugo jutro napisala. To se pravi, da je pesem v meni dozorela in mi je ni bilo težko preliti v besede. Pravim, da v meni pesem dozori. Seveda, dozori, ko je sila dovolj močna in mi srce ukaže... Kaj naj pišem in kako naj pišem, kakšno obliko naj dam pesmi, kajpada, vse to moram malo tudi premisliti, »povprašati misel«, najti obliko. Sicer sem globoko zasidrana v klasični obliki, čeprav sem poskusila tudi moderne izraze, zlasti v mlajših letih, novejše pesniške oblike, prost ritem — toda v tem se nisem znašla. Pesem me navadno ni zadovoljila; kadar pa sem isto pesem prelila v sonet, sem se v njej sprostila, saj je pesem dobila tisto obliko, ki je v meni. Oblika, ki živi v meni od narave, od narave dana. — Drugače napišem, kar doživljam. Nabrala so se leta, nabrale so se tudi poezije in ni mi žal za čas, ki sem ga pri tem izgubila. Ni mi žal, ker mi je pesem pomagala živeti v vseh časih in skozi vse čase.

* * *

Iz marsikatere mojih pesmi odseva svetloba. Svetlobo lahko primerjam oziroma enačim z vero in ljubeznijo do naroda, ki me spremljata od otroških let dalje in sem jima skušala ostati zvesta. Svetlobo, tudi z veliko začetnico, sem pravzaprav iskala vedno, povsem zavestno. Iskala sem jo, ker sem vedela, da brez svetlobe, brez žarka upanja, brez lepote, ne bi mogla živeti. Ne bi mogla pisati. Tisto svetlo mi je vedno pomagalo, da sem premagala temo, strah pred bodočnostjo, ko nisem vedela ne kam ne kod. Takšen ali drugačen izhod se mi je posrečil vedno, pri čemer mi je vsakokrat pomagala vera, pomagala mi je zavestna zvestoba narodu. Zanj sem hotela živeti in našim ljudem darovati nekaj od tega, kar sem sama čutila. Skušala sem razumeti druge in včasih se mi je že-

lja izpolnila. V ljudeh sem videla neke vrste hvaležnost, ker izražam tiste misli in občutenja, ki jih sami doživljajo, pa jih ne morejo izraziti. To me je vzpodbujalo, da sem pisala naprej, čeprav včasih ni bilo videti iz stisk nobenega izhoda, čeprav ni bilo na videz nikakršnega izgleda. Pesmi sem sicer pošiljala na razne naslove, tudi v hudih časih, tja, kjer se mi je zdelo, da jih bodo mogoče objavili. V Ljubljano, kadar sem našla način, da sem pesmi sploh lahko dostavila. V »Mladiko«, v »Ženski svet« pa še kam drugam. Pri tem sem čutila zadoščenje, čeprav nisem nobene pesmi napisala zato, da bi mi prinesla uspeh ali priznanje. Pisala sem iz srčne potrebe in moja moč je bila v tem, da sem vztrajala, da sem nadaljevala začeto pot.

* * *

V mladih letih pri pisanju nisem imela pred seboj bralca. Sploh so bili tedaj časi vojne; hudega okrog mene je bilo prepolno. Nisem mogla tega drugače izraziti kot v pesmi. Tako sem napisala deset sonetov z izključno vojnimi motivi, motivi grozot, ki sem jih doživljala, z motivi vsega, kar se je dogajalo v meni in v mojih ljudeh. Ko sem pozneje te sonete objavila, šele po vojni, takrat sem v njih podoživljala tisti hudi čas, spet sem si priklicala v spomin vse, kar je moj rod ob Soči pretrpel, kar je šlo mimo nas. Zadoščenje sem čutila, da sem vse to napisala, čeprav moji ljudje teh pesmi prav tedaj niso dobili v roke, ker sem jih pač morala objavljati drugje: te utrinke s tolminskih hribov, polne grenkobe in sovražne hudobi-

je naših nasprotnikov. — Da se povrnem na pričetek misli: čeprav tedaj med pisanjem nisem v prvi vrsti mislila na bralca, pa so bile seveda pesmi bralcu namenjene in sem bila srečna šele tedaj, ko so prispele prav do mojih rojakov, do ljudi moje skupne usode.

* * *

Čeprav je življenje posejano s hudimi stvarmi, s težkimi spomini, pa mi ni žal, da sem vse to doživela, da sem vse to prestala. Trpljenje človeka obogati in tudi oplemeniti. Vrh tega v trpljenju kujemo svoj značaj. Prepričana sem, da mi je ravno težko življenje dalo smisel, pravi smisel in da se trpljenja nisem nikoli ogibala. Seveda sem se ga ogibala, kolikor je bilo možno, vendar se ga nisem tako bala, kot bi se ga v primeru, ko ne bi bila nanj pripravljena. Lahko rečem, da me je trpljenje izoblikovalo. V tistih letih, v tistih mladostnih letih, ko je bilo treba stopiti v življenje in so bile razmere res hude in krute, takrat je v meni zrastle neke vrste upor, upor, ki sem mu pozneje skušala dati izraza s pesmijo. Včasih se mi je izraz posrečil, drugič spet ne. Odvisno od življenja samega, od moči vtisov, od sile mojih občutkov. Pesem je bila vsekakor svetilka na poti mojega življenja. Ali pa nekak skrit kotiček, kamor sem se zatekala in kjer mi je s poezijo zasijala luč, svetloba. Svetloba, ki bi jo — kot sem že rekla — zapisala kar z veliko začetnico in njen spomin obdržala v sebi, dokler bom pač živele. — Ko prebiram svoje stvari danes, se mi zdi, da se jih je kar nekaj nabralo, čeprav imam istočasno občutek, da bi morala že zaradi let, ki jih imam, napisati več. Pokazati torej nimam veliko, vendar mi moja pot skozi življenje in skozi poezijo ne nalaga nobenih posebnih očitkov. Z drugimi besedami: ni mi žal za vse, kar je šlo hudega mimo mene in skozi mene.

* * *

Načrtov ne delam več. Načrte delajo mladi ljudje. Pa vendar, kar bom mogla in če bom mogla, bom še rada napisala. Zlasti mi je pri srcu mladina, pri srcu so mi otroci, mladi, ki svojo pot šele iščejo. Otroci — če se spet vrnem v svojo odredšujočo svetlobo — so meni kot svetel žarek, spomin nanje v mojih šolskih letih, ki jih ni mogoče pozabiti. Otroci so dali življenje moji mladinski pesmi, saj so mi s svojimi domislicami in nagajivostmi pomagali, da nisem bila nikoli v zadregi, kaj jim bom napisala, kaj jim bom povedala. To je bil tako lep in tako čudovit svet, da ga nosim v srcu še danes, kot da bi bila še vedno med njimi. Čudovita so n.pr. dandanes doživetja ob bralnih značkah, ko lahko spet stopim v šolo in je spet pred mano mlada publika. Takrat se mi zdi, da sem spet učiteljica, da so otroci moji učenci in da si moramo ter želimo povedati toliko lepih stvari.

Ob sklepu sezone DSI

Društvo slovenskih izobražencev je sredi junija sklenilo svojo sezono rednih ponedeljkovih večerov za kratek poletni premor. Sezona je bila tudi zadnja dva meseca kar bogata in pestra. Kroniko v Anteni pričenjamo tokrat s kulturnim večerom, ki je bil 23. aprila ob podelitvi literarne nagrade Vstajenje pisatelju Zorku Simčiču. Na tem večeru je o pisatelju spregovorila prof. Lojzka Bratuž, literarne odlomke iz pisateljevih del je brala Matejka Maver, večer pa sta glasbeno obogatila pianistka Valentina Pavio in tenorist Dušan Kobal. 30. aprila je bila na sporedu okrogla miza o vlogi mladih v današnji Sloveniji. Na to temo so spregovorili Marija Markeš, Andrej Žorž in Breda Žare. V ponedeljek, 7. maja, so ljubljanski strokovnjaki dr. Mitja Guštin, Božidar Slapšak, Milko Matičetov in Bogo Grafenauer predstavili revijo Arheo, posvečeno polemiki s slovenskimi »venetologi«. 14. maja so Stanko Janežič, Marija Kržič in Ivo Jevnikar predstavili zbornika, ki sta izšla ob 100-letnici revije Dom in svet. V ponedeljek, 21. maja, je bil gost društva furlanski pesnik Aurelio Chiantoni, ki je govoril o bodočnosti furlanskega jezika. V nedeljo, 27. maja, so društvo obiskali katoliški izo-

Furlanski pesnik Aurelio Chiantoni je bil gost DSI v ponedeljek 21. maja.

braženci iz Ljubljane, ki jih je spremljal komaj izvoljeni ljubljanski župan inž. Jože Strgar. 28. maja je dr. Matjaž Puc predaval o slovenski kulturni dediščini. 4. junija je dr. Branko Marušič uvedel pogovor o pobudah za osvetlitev dramatičnih dogodkov v maju 1945. 11. junija pa je obiskal DSI novi minister Slovenije za kulturo dr. Andrej Capuder, ki je po kratkem uvodu in pozdravu na široko odgovarjal na vprašanja, ki zadevajo slovensko kulturo doma in v zamejstvu. Z obiskom uglednega gosta iz Slovenije je DSI sklenilo svojo letošnjo živahno kulturno sezono. V društvu pa že potekajo priprave za pomembno srečanje, ki bo letos na jubilejni 25. Dragi na Opčinah od 31. avgusta do 2. septembra.

KONCERT V VELIKOVCU

Po 20 letih so se končno odprla vrata dvorane v gradu v Velikovcu tudi slovenskim koroškimi skupinam. 25. aprila je Krščanska kulturna zveza priredila tam Srečanje mladinskih zborov. Nastopilo je 11 otroških in mladinskih zborov iz Podjune. Naslednjo nedeljo pa so otroški in mladinski zbori iz Celovca in Roža nastopili v Bilčovsu.

MUZEJ V STIČNI

V okrilju samostana v Stični so začeli urejati Slovenski verski muzej, ki ga vodi poseben odbor, ki mu načeljuje prof. Matjaž Puc. Že urejene zbirke v Stari prelaturi so odprte javnosti.

PEN NA BLEDU

23. mednarodno pisateljsko srečanje na Bledu, ki ga prireja slovenski center PEN in Društvo slovenskih pisateljev, je bilo od 15. do 19. maja posvečeno vprašanju »Strah danes«. Med slovenskimi udeleženci sta nastopila Boris Pahor in Marko Kravos iz Trsta. Iz Argentine sta prišla Andrej Rot in Pavel Fajdiga. Nastopil pa je tudi Lev Detela z Dunaja, ki mu dolgo ni bilo mogoče v Slovenijo.

ŠTUDENTSKA ORGANIZACIJA

V Ljubljani so ustanovili Študentsko organizacijo univerze v Ljubljani. Konstituirali so študentski parlament, prvi predsednik pa ima za Ljubljano dve neobičajni značilnosti: gre za študenta teologije in fanta, ki prihaja iz Argentine. To je Andrej Poznič.

IVAN HRIBOVŠEK

Cankarjeva založba je izdala Pesmi Ivana Hribovška. Gre za zbirko, ki doslej ni bila dostopna v Sloveniji, saj je bil pesnik maja 1945 vrnjen in ubit kot domobranec. Njegove poezije je dr. Tine Debeljak posmrtno izdal leta 1965 pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu pod naslovom Pesem naj zapojem. Med poznavalci so vzbudile izredno pozornost tudi v matici. Sedanjio izdajo je uredil France Pibernik, ki je že uredil matično izdajo Franceta Balantiča in napisal študijo o Balantičevem življenju in delu.

Ljubljanski župan inž. Jože Strgar je ob obisku v Trstu poklonil DSI Slomškov portret, delo slikarke Veselke Šorli-Pucove.

Nadžkof dr. Alojzij Ambrožič

9. maja je nadškof Ambrožič uradno prevzel torontsko nadškofijo. Slovesnosti so bile v stolnici sv. Mihaela v Torontu. Udeležili so se jih kardinal Carter iz Toronta in kardinal Vachon iz Quebeca (Quebec city), mnogi škofje, duhovniki in drugi predstavniki federalne in provincialne vlade. Slovesnosti se je udeležilo veliko ljudi, zlasti Slovencev, med katerimi so bili gostje prisot-

ni nadškof Šuštar, škof Curtis iz Montane (sin slovenske matere) in njegov vikar Mauser, urednik Družine Drago Klemenčič, duhovnik Janez Zdešar iz Nemčije ter seveda slovenski duhovniki iz Toronta in Hamiltona. Naslednji dan, 10. maja, sta se oba slovenska nadškofa sestala s slovenskimi duhovniki, delujočimi v Torontu in po širni Kanadi.

Po slovesnosti v stolnici sv. Mihaela v Torontu: (z leve) škof Curtis iz Montane, nadškof Ambrožič in nadškof Šuštar (zgoraj); nadškofa Ambrožič in Šuštar med slovenskimi duhovniki v Torontu (spodaj).

KASTELICEVA KOČA

Slovenci iz Mendoze v Argentini so 10. marca odkrili bronasto ploščo ob 50-letnici smrti v gorah prvega slovenskega dušnega pastirja za slovenske izseljence v Argentini g. Jožeta Kastelica. Plošča v španščini je zdaj na planski koči, ki so jo zgradili tamkajšnji rojaki.

BIBLIOGRAFIJA O SLOVENIJI

Pri založbi Studia Slovenica v New Yorku (P.O. Box 232, New York, N.Y. 10032) je pred kratkim izšla že 20. knjiga. To je prvi del pregleda o knjigah, razpravah in člankih o Sloveniji v tujih jezikih. Obsegal bo tri dele. Avtor je Valentin Leskovšek, ki je zbiral gradivo 30 let, naslov knjige pa je Slovenia, A Bibliography, I.

SLOVENSKI DAN

Krovna organizacija slovenske politične emigracije v Argentini Zedinjena Slovenija in slovenski domovi v Buenos Airesu so priredili 35. Slovenski dan 22. aprila v velemestnem okraju San Justo. Pod geslom »Vremena bodo Kranjcem se zjasnile« je obsegal bogat spored. Slavnostni govornik je bil Stane Grebenc.

ZBOR TREH BENEČIJ

Od 28. aprila do 1. maja je bil v Građu in Ogleju cerkveni Zbor škofij Treh Benečij. Med delegati so bili tudi slovenski duhovniki in laiki iz tržaške, goriške in videmske škofije. Med gosti pa sta bila tudi slovenska škofa Šuštar in Pirih.

DOBRODELNE ORGANIZACIJE

Slovenske dobrodne organizacije v Trstu so v preteklih mesecih priredile v Trstu več predavanj in družabnih srečanj za ostarele. Priredile so tudi avtobusni izlet na Koroško.

Z. MUŠIČ V CELOVCU

V Celovcu so 4. maja odprli razstavo slikarja Zorana Mušiča. Umetnik, ki ustvarja med Parizom in Benetkami, se je udeležil otvoritve. Razstavljeni so dela na papirju iz let 1945-90. Razstavo bodo prenesli v Ljubljano in druga mesta.

V Moderni galeriji v Ljubljani medtem za september pripravljajo razstavo Mušičevih zgodnjih del (do leta 1945). V gradu na Dobrovem v Brdih pa preurejajo prostore, kjer bodo jeseni uredili stalno zbirko Mušičevih del. Slikar je v ta namen daroval 140 umetnin.

80 let Glasbene matice v Trstu

Glasbena matica v Trstu je 29. maja praznovala svojo 80-letnico v Kulturnem domu v Trstu. Nastopali so gojen-

ŽRTVE TABORIŠČ

V Gorici so 19. maja odkrili spomenik žrtvam v nacističnih taboriščih. Napis je v italijanščini, slovenščini in hebrejščini, na svečanosti pa je spregovorila tudi bivša interniranka, pesnica Ljubka Šorli Bratuž.

UMRL DANILO KLEN

V 80. letu je umrl hrvaški zgodovinar prof. Danilo Klen. Rodil se je 9. septembra 1910 v Trstu hrvaškemu očetu in slovenski materi. Pred upokojitvijo je bil ravnatelj Historijskega arhiva na Reki. V svojih razpravah je obravnaval tudi slovensko primorsko duhovščino pod fašizmom.

ZBOR LOJZE BRATUŽ

Goriški mešani zbor Lojze Bratuž, ki ga vodi Stanko Jericijo, je imel 12. maja po daljšem razdobju samostojen celovečerni koncert v Gorici.

PRIMORSKA ZGODOVINA

Pri založbi Lipa v Kopru bo v kratkem izšla nova knjiga o primorski zgodovini med obema vojnama izpod peresa dr. Milice Kacin-Wohinz. Po študijah, ki sta obravnavali obdobje 1918-1921 in 1921-1928, ima nova knjiga naslov Prvi antifašizem v Evropi, Primorska 1925-1935.

ci, slavnostni govor pa je imel nekdanji dolgoletni ravnatelj prof. Gojmir Demšar.

ALPINIST ČEŠEN

10. maja se je vrnil v Kranj vrhunski alpinist Tomo Češen. V okviru slovenske odprave »Pomlad 1990« je kot prvi preplezal 3.300 metrov visoko južno steno 8.516 m visokega himalajskega vrha Lotse. Smer je poimenoval »Slovenska smer«, posvetil pa jo je spominu alpinista Aleša Kunaverja.

Predsednik Lojze Peterle se je ob svojem obisku v Trstu 6. junija srečal s predstavniki Slovencev v Italiji: ob njem na fotografiji predsednica SSO Marija Ferletič.

ČLAN SKA

Kot poroča Glas Slovenske kulturne akcije s sedežem v Buenos Airesu, je bil med nove člane SKA sprejet Ivo Jevnikar iz Trsta, in sicer v odsek za družbene vede. Nadaljuje se tako prizadevanje za utrjevanje te zaslužne ustanove široko med Slovenci po svetu.

TOLSTOJ MED SLOVENCMI

Zgodovinar prof. Nikolaj Tolstoj je 28. aprila predaval o povojnih pokolih protikomunistov v Sloveniji in o odgovornostih zanje, in sicer v Tinjah na Koroškem. Dva dni kasneje pa je imel predavanje v Ljubljani na vabilo Slovenskih krščanskih demokratov.

MAJCNOV ZBORNIK

Gradivo s simpozija o dramatik, pesniku in pisatelju Stanku Majcnu, ki je bil jeseni 1988 v Mariboru, je pred kratkim izšlo v zelo okusno oblikovanem Majcnovem zborniku. Uredil ga je Goran Schmidt, ki je dodal še avtorjevo biografijo in bibliografijo.

ORKESTER RTV

Simfonični orkester RTV Ljubljana je 29. aprila praznoval svojo 35-letnico s prvo slovensko izvedbo Mahlerjeve 8. simfonije. Pod vodstvom Antona Nanuta je nastopilo 400 izvajalcev, in to v okviru mednarodnega festivala Donava, ki ima svoje središče v Trziču. Tako je na koncert med drugim prišlo 550 abonentov iz tega središča v goriški pokrajini.

VETRINJ - ROG

V nedeljo, 8. julija, bo v Kočevskem Rogu velika spominska in spravna slovesnost ob velikem grobišču, kjer so bili junija 1945 pobiti tisoči slovenskih domobrancev, a tudi protikomunistov drugih narodov Jugoslavije ter civilistov. Mašo z adušno bo daroval slovenski metropolit, ljubljanski nadškof dr. Alojzij Šuštar, v imenu države pa bo govoril predsednik predsedstva Slovenije Milan Kučan.

Kočevski Rog postaja že zdaj romarski kraj. Osvobojeni strahu in represalij so ljudje označili dve najbolj znani morišči, ki obe ležita le po kakih sto metrov vstran od glavne ceste, ki iz Kočevja vodi proti Bazi 20: prvo, pod Krenom, slabih šest kilometrov od Kočevja, desno od ceste, drugo, Macesnova gorica, še slabe 4 Km naprej, levo od ceste. Na lubju dreves so vrezani znaki in križi, nad zasutimi grobišči, ki jih je pokazala tudi ljubljanska televizija, pa gorijo sveče. Postavljeni so bili tudi leseni križi z napisi, da so tudi te žrtve padle za domovino.

Že 26. maja pa je bila spominska maša s komemoracijo v Vetrinju. Somaševanje je vodil ljubljanski pomožni škof Kvas, ki je pel novo mašo ravno v Vetrinju v času vračanja domobrancev. Pridigal je g. Vinko Zaletel, govorili pa so še France Vrbinc, mlada Ivana Tekavec iz Argentine, Milan Knep in pa predsednik slovenske vlade Lojze Peterle, ki ga je v Vetrinj pospremil novi slovenski zunanji minister Dimitrij Rupel.

UMRL PROF. ZAKŠEK

V Kanadi je umrl prof. Tone Zakšek. Doma je bil iz Brežic, na ljubljanski univerzi pa je diplomiral iz klasične filologije. Po vojni je nekaj let poučeval na slovenskih šolah v Trstu in Gorici.

TRGOVSKA ZBORNICA V CELOVCU

V Celovcu so bile 22. in 23. aprila volitve v trgovsko zbornico. Pretežno slovenska strokovna lista Alpe Adria je v dveh sekcijah dosegla pet mandatov, dipl. trg. J. Habernik pa je bil nato izvoljen za predsednika zunanjetrgovinske sekcije.

NOVA KNJIGA O TRSTU

Pri založbi Franco Angeli v Milanu je izšla nova knjiga o tržaškem vprašanju danes. Avtor je Giulio Sapelli, naslov pa Trieste italiana, Mito o destino economico. (344 str.)

Letos poteka 70 let od požiga Narodnega doma v Trstu. Dogodka se bomo Slovenci spomnili s skupno proslavo.

KONGRESA FUENS IN CONSEO

Federalistična unija evropskih narodnostnih skupnosti je imela 24. in 25. maja redni kongres v Münchnu. Na njem so sklenili, da svoje delo v korist manjšin razširijo tudi na Vzhodno Evropo. Med podpredsedniki je bil potrjen koroški Slovenec, ravnatelj Reginald Vospernik, za novega predsednika pa je bil izvoljen bivši južnotiroolski senator dr. Karl Mitterdorfer, ki je bil svojčas predsednik že dva mandata.

Od 25. do 27. maja pa je bil v Barceloni drugi zbor Konference zahodnoevropskih narodov brez države CONSEO. Sprejel je Vesoljno izjavo o kolektivnih pravicah narodov. Med udeleženci so bili deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar iz Trsta in Ferruccio Clavara ter Renzo Mattelig iz Benečije.

11. PASTIRČKOV DAN

V Katoliškem domu v Gorici je bil 6. maja 11. Pastirčkov dan. Oblikovali so ga skupine pevcev in plesalcev iz več krajev na Tržaškem in Goriškem ter Vikj Show. Priložnostni govor je imela Adele Ferletič.

J. URANK 70-LETNIK

Znani koroški javni delavec Janko Urank je 9. maja praznoval 70-letnico. Bil je med ustanovitelji Narodnega sveta koroških Slovencev, zdaj pa je član njegovega predsedstva. Že v prvih povojnih letih je na prosvetnem in političnem področju utrjeval stike med koroškimi in primorskimi Slovenci.

NOVE KNJIGE ZTT

Pri Založništvu tržaškega tiska so natisnili leposlovni deli Glas odnotraj Borisa Pangerca in Zvezdne noči Dušana Jelinčiča.

7. junija pa so v Trstu predstavili še knjigo Draga Žerjala Spomini in razlage o protifašističnem boju primorske mladine med vojnama. Gre za spomine, ki jih je zapisal Aleksij Kalc.

SLOVENSKI DAN V PARIZU

V centru Pompidou v Parizu je bil 21. maja dan slovenske kulture in literature. Iz svojih del so brali ustvarjalci iz matične Slovenije, Koroške in Tržaške. Na ogled je bila tudi knjižna razstava.

LANGOBARDI

V Čedadu in Vili Manin v Passarianu so 2. junija odprli veliko razstavo o Langobardih. Na ogled bo do 30. septembra.

ROJANSKI ZBOR

Rojanski cerkveni zbor, ki ga že dolgo vodi prof. Humbert Mamolo, je s koncertom v Rojanu v Trstu 3. junija praznoval 40-letnico delovanja.

VESELA POMLAD

V parku Finžgarjevega doma na Opčinah je bil 3. junija 9. praznik mladih pevcev, ki so ga oblikovali pevci in ansambli, ki se zbirajo okoli Finžgarjevega doma in v župniji na Repentabru.

Boris Pangerc: Glas odznotraj

Tržaški pesnik Boris Pangerc je prišel pred kratkim pri ZTT v Trstu do svoje tretje pesniške zbirke. Po **Amfori časa** iz 1972 in dvojezični **In legla je tišina** iz 1981 je izšla knjiga **Glas odznotraj**, o katerem je pesnik izjavil, da »je nastajal, propadal, se prerojeval, dograjeval in se dokončno uredil v sedanji zapis skozi poldrugo desetletje«. V zbirki je 35 pesmi, ki so razdeljene v tri cikle z naslovi: V strugi tvoje bližine, Pribežališče — zemlja, Rezek je moj glas odznotraj.

Prvi cikel je posvečen čutni ljubezni, daleč od navadne ljubezenske lirike. Nikoli ne reče dekletu ali ženi, da jo ima rad, da jo ljubi, da je njegov ideal, njegova opora ali moč, ona mu je predmet, ob njej se izživlja, saj mu je »savana strasti«, pripravljen je »na strastljivo žetev«, sanja »divjesladko pokončanje s tabo«. Odnáša ga »kot ponorela moč pragozdne reke«, »šelestljivo klasje / znova pozvanja / h gorkemu darovanju«; »nežnost plamení, / ko v strast te vzamem«; »in spet in spet legava / v alabastrno krsto«. »Jaz — lakotnik strasti — / sem uglasbil pesem tvojih bokov.« »Prižel je nase veter njenih las.«

V sedmih od osmih pesmi nastopa beseda »strast«, ki je jedro vseh pesmi. Seveda pa je ta strast prepletena s številnimi, svežimi, novimi, osupljivimi primerami, ki se vrstijo v nekaterih pesmih od začetka do konca, zastirajo naturalistično realnost in zbujajo lirično občutje. Včasih na koncu zasučje doživetje ali ga umiri. Ta cikel je nov v dosedanjem Pangercovem ustvarjanju, zgled je lahko našel v Alojzu Gradniku.

V drugem ciklu so žalostinke za zemljo, ki jo je zasegel in uničil naftovod, ali z njegovimi besedami »tesnobni rekvijem za razdeljeno prst«. Za cementnimi ogradami »zori naš davek Bližnjemu vzhodu«. Kjer so živela polja, »zeva pošastna naftna rana«. Tudi v njegovi vasi »moj rod umira«. Pod pločevino »so shirale poslednje trave«.

V štirih pesmih z daljšimi verzi brez kitic je zajel impresije jeseni, brazd v somraku, ki so brazde tudi na čelu in na duši, tišino čistine spomladi in poleti, širino belega gorišča, razpoloženje ob mraku in sanje. Te pesmi so pla-

stične, občutene, sestavljene iz samoniklih primer in otožnih občutkov. Potem se spet vrne k zemlji, v katere nedrih je rodbinska kri, ki jo zavezuje kot svetopisemska prisega. V duši mu je, kot bi ga uroki prekleli. In še slavospev domu, kjer se »pogrezam v pritlehne sence / na robu neke mehke domačije«. V Pesmi za jutri pa je njegov poldan tako poln lepote zoreče zemlje, »da bi bilo škoda umreti / sredi slovesnega zvonjenja«.

Te pesmi pri Pangercu snovno niso nove, saj je že pel in pisal o razlaščanju slovenske zemlje, nove pa so po izpovedni pristnosti, življenjski prizadetosti, narodni občutljivosti in umetniški izdelanosti. Prepričljive so in pretresljive, ker je že vse uničeno in se ne dá popraviti.

V tretjem ciklu so osebnoizpovedne pesmi, v katerih je veliko pesnikovih stisk in težav. Tiho in osamljeno nosi svoje prekletstvo, v svetu vlada odtujenost, med nami zeva »hrapava molčečnost«, samota ga »razkrajaja«, v brazgotinah misli pa se oglašá hrepenenje. Končno pa odhiti v vročo Saharo in v ledeni polarni sij in ugotovi, da »ljubezen je povsod«.

Te pesmi bi morale biti tragične in mračne, toda pesnik izpoveduje svoje stiske s takó bujnimi in svežimi primerami, da je tragika precèj ublažena. O zbirki je izjavil Pangerc: »Mogoče bo bralec našel v njej še veliko trpkosti, črnoglednosti in molovskih otenkov. To je duhovni dnevnik, intimni zapis nekega življenja na robu Trsta, samogovor z naravo in ljubeznijo, krik trenutkov poraza, ko se ti zdi, da ne boš zmogel več v nikakršno smer. Ta zapis je bil nešteto krat prečesan...«

Pesmi so res izredno skrbno izdelane, zgoščene, vsaka beseda na svojem mestu. Jezik je izbran, primere številne, izvirne in sveže. Včasih skuša biti tudi v jeziku izvirni, zato sestavlja besede, kot: vsepovsodprisotnost, nadprostorje, topodneve, knjižni »ohlip« za sunek vetra, narečni »nirek« in še kaj.

Z Glasom odznotraj je napravil Pangerc velik korak v svojem pesniškem razvoju. Knjigi je napisal France Bernik spremno besedo.

Miroslav Košuta: Odseljeni čas

Pri Cankarjevi založbi v Ljubljani je izšla nova pesniška zbirka tržaškega pesnika Miroslava Košute **Odseljeni čas**. To je že osma Košutova pesniška knjiga za odrasle, za mladino pa je napisal šest zbirk.

V novi zbirki je 80 pesmi in so razdeljene v štiri cikle z naslovi: Zalivski tok, Val vetra, Raznamovanje in Ribje luske. Osnovni ton zbirke je melanholija zaradi propadanja Trsta in Slovencev v njem, predvsem pa žalost in obup zaradi sinove smrti. Pesmi so izredno zgoščene, premišljene, besede izbrane, večkrat odsekano poudarjene. Posebno o pesmih o sinu pravi v spremni besedi Tone Pav-

ček: »Ta bolečina narekuje stih, ki ni spevno zgovoren, ki je kakor iz kamna kraškega izklesan, lapidaren, kot sponenik bolečini.«

V prvem ciklu so nekaka tihožitja o Trstu in se iztekajo v spoznanje, da mesto nezadržno propada, izumira, izgubilo je nekdANJI blesk, že »zdavnaj ne živi«. Na Goldonijevem trgu z neonsko lučjo je le star par: »Sama sta, a drug drugemu v napoto.« V kavanskih barih posedajo ženske z zlatimi sponkami, natrganim smehom in razmazanim ličilom in čakajo na moške. Pred jutrom lazijo ljudje brez sna proti pomolu, ki ga ni videti. Starosvetske dame pa še ved-

no obredno pijejo čaj ob petih, nato hodijo na sladoled na Akvedot: »Potem temà grozljivih let, v fotelju pa neznan skelet.« Odpisana ladja rjavi, odpisani mornar sedi na koncu pomola: »Trije koraki v vesolje, trije koraki domov... / stopi navzgor ali stopi navzdol?« Marčna narava vzbuja v pesniku občutek, da se poslavlja, maja pa v nas »vse klije in z brstjo poganja«.

Pesnik ima Trst rad, zato ga boli njegovo propadanje, odmiranje pravega življenja, veselja, podjetnosti. Zato so te pesmi nekake žalostinke.

V drugem ciklu se vrača v otroštvo v Sv. Križu, kjer so bili njegovi dnevi »granitni plodovi«. Sabova koza na trgu Perugino mu rešuje otroštvo. Pozdravlja ga perilo v vetru z domačega dvorišča. Za njim je ostalo: »O, koliko blata, / koliko koliko blišča!« Opazuje kriške ribiče, njihovo delo in uspehe. In še tri prisrčna dekleta: dekleta z modrikastim cvetom, prodajalka s stojnico in plesalka ob jezeru, tri žive podobe, blizu ljudskemu čustvovanju.

Tretji cikel je posvečen umrlemu sinu: »Angel smrti je obletel hišo, / strašni ogenj je obstal pred vrati.« Strti pesnik je za javnost umolknil, dokler ni prerasel osebne bolečine: »V trenutku, ko pesnik piše,« je izjavil v intervjuju, »ne more biti privatnik, ampak mora skušati pisati o stvareh, ki v enaki meri lahko prizadenejo kateregakoli bralca. Pisanje je seveda na osnovi bolj ali manj tragičnih osebnih izkušenj, vendar maksimalno objektivizirano« (PDK 6. maja 1990). Pesnikova bolečina je res splošno človeška, pretrsljiva in neutolajljiva. Ne morejo več spat, vso noč strmi-

jo v mizo, ki je zdaj prevelika, tudi dom je prevelik, vse je dušljivo in mračno. Matere mrtvih sinov slonijo toliko časa na oknih, »da jih izpije svetloba«. Vsepovsod ga vidi: zdaj ob lipancih, potem na ulici Carducci med dekleti, bledorumeni cvet mu prinaša pozdrave od njega, živi samo zanj: »Kakor čez polje grem sinu na grob«.

Zadnji cikel je popolnoma drugačen od prvih treh, ker je sestavljen iz 37 štirivrstičnih pesmi. Ker so kratke, so seveda zgoščene, metaforika je zreducirana na minimum. V njih govori o življenju in njegovi lepoti, ki se lahko kaže tudi v drobnih stvareh. Cikel pa je povezan tudi s prejšnjim, saj je v njem ena najbolj pretresljivih pesmi o umrlem sinu: »Pri mizi sedimo trije, četrti je naše gorje. // Prihaja, pa nikdar ne pride, / odhaja, nikdar ne odide.« Sice pa je v njih veliko narave, predvsem kraške, misli in spoznanj in vprašanj brez odgovorov.

Kakor je zbirka v prvih treh delih vsebinsko enotna in zakoličena s Trstom, mladostjo na Krasu in ob morju ter s sinovo smrtjo, tako je tudi oblikovno enotna. Skoraj vse pesmi so iz štirivrstičnih kitic, največ jih ima po tri kitice, ostale po dve ali štiri. Rime so skoraj v vseh pesmih, pogosto so rimani vsi štirje verzi, drugič le po dva, očitne so odsekane moške rime. V **Trieste triste** se skozi vse štiri kitice v enem samem stavku vrstijo stopnje tržaškega propadanja. V **Kriških ribičih** pa je prav tako v enem samem stavku ponazoril njihovo delo in življenje vasi. Zastopane so tudi razne pesniške figure, da je zbirka zares zrelo in tehtno delo, vrhunec Košutovega pesniškega ustvarjanja.

OCENE

KNJIGE

Jože Kokalj: Pogovori ob Gangesu

Odkar je začel 1831 delovati Fridrik Baraga med Indijanci »v polnočni Ameriki«, kakor so tedaj govorili, se je odprlo slovenskemu narodu novo okno v svet — misijonsko delovanje. Ni šlo samo za zanimanje za Baragovo izredno delo, ampak je odšla za njim vrsta duhovnikov, ki so nadaljevali njegovo versko, kulturno in socialno delo. Petnajst let pozneje je odšel v Sudan v Afriki Ignacij Knoblehar, ki je prav tako pritegnil vrsto sodelavcev, toda podnebje je bilo za slovenske ljudi tako nezdravo, da so v nekaj letih vsi pomrli.

Po teh začetkih so le še posamezni misijonarji odhajali v tuje dežele, npr. Jože Kerec na Kitajsko, kjer je dosegal velike uspehe, postal celó mandarin, in v zanimivih pismih razkrival to daljno deželo.

Po prvi svetovni vojni, ko so se Slovenci osamosvojili v Jugoslaviji, so napravili korak naprej: hoteli so imeti samostojno misijonsko področje. In kal-

kutski nadškof jim ga je dal v Bengaliji, in sicer 24. Parganas, kjer Gangesovi rokavi in prekopi povezujejo zelena žitna polja, zelene palme pa varujejo slamnate strehe koč; kjer je dežela majhnih kmetov in preprostih ribičev, ki se s čolni prevažajo po širokih rekah; kjer vladajo revščina, bolezni in zaostalost.

Ta bengalski slovenski misijon je pred kratkim opisal Jože Kokalj v knjigi **Pogovori ob Gangesu**, ki so jo izdali jezuiti v Ljubljani. Bengalski misijon je namreč jezuitski in leta 1929 so odšli tja prvi trije slovenski misijonarji, zadnji pa je bil leta 1950 Jože Cukale, ko je indijska vlada zaprla mejo za misijonarje. Vseh slovenskih misijonarjev je bilo v Bengaliji deset, osem redovnih bratov in 14 misijonark — redovnic. Vsi so razmeroma mladi umrli, ker je Bengalija sicer rodovitna, toda polna vode in močvirij, podvržena malariji in jetiki, izpostavljena monsumom in tropski vročini. Danes je živ samo še Jože Cukale, rojen 1915 na Vrhnikih.

Avtor je v knjigi najprej podal zemljepisno in zgodovinsko podobo Indije in Bengalije še posebej, potem se je ustavil pri posameznih slovenskih mi-

sijonskih delavcih in njihovem delu. Vsi so bili slovensko zagnani pri delu, naj je šlo za širjenje in poglobljanje vere, ali za graditev cerkvenih, šolskih, zdravstvenih in drugih zgradb. V vseh krajih, kjer so delovali, so najprej zgradili cerkev, ki služi ljudem za verske obrede, pa tudi za kulturne in socialne potrebe. Druga stavba je bila šola, da so mogli nuditi ljudem, ki živijo na robu preživetja, vsaj osnovno izobrazbo, brez katere se ne morejo vključiti v vrednejše življenje. Seveda so morali poskrbeti tudi za katehiste in učitelje in jih vzdrževati. Marsikatera osnovna šola je počasi prerasla v gimnazijo ali v strokovno šolo, v Kalkuti pa je Cerkev odprla Kolegij sv. Frančiška Ksaverskega z univerzo. Tako je bil v kolegiju ekonom Lojze Demšar, Janez Ehrlich iz Žabnic pa zadnjih 15 let knjižničar. Oba pa sta ob teh dolžnostih skrbela za vzgojo dijakov, veliko s svojim svetniškim življenjem, da se ju še danes spominjajo.

Poleg cerkve in šole je bil v vsakem kraju nujno potreben dispanzer, v katerem so redovnice brezplačno zdravile vse, ki so se v trumah vsak dan zatekali k njim. Kako so sestre delale, vzmimo primer Magdalene Kajnc iz Véli-

Dr. Marija Kržič, dr. Stanko Janežič, Ivo in Martin Jevnikar so v DSI predstavili zbornika, ki sta izšla ob 100-letnici Doma in sveta.

ke Nédelje pri Ormožu, o kateri piše Kolkalj: »Med redovnicami je bila najbolj znana Magdalena Kajnč, ki je večino dnevnih ur preživela v dispanzerju; tam je sprejemala več sto bolnikov dnevno. Izredno so jo spoštovali. Rekli so ji Ma, to je mati, govorili so, da je čudodelna zdravnica, še več, nekateri so bili prepričani, da je Dhatri — ljubeče božanstvo; nekateri hinduisti so izjavljali, da so postali kristjani prav zaradi nje. Od kod ta vpliv? Ljudje so bili prepričani, da jih je ozdravljala že dotik njene roke, ker je bila tako polna Boga. Bolnikom je vedno dala poljubiti križ in jih spodbujala k zaupanju, da je Jezus tisti, ki nas rešuje. Pri tem je sama čistila in obvezovala najhujše rane, zavzemala se je za dojenčke in otroke in za zapuščene bolnike, ki jih je odkrivala na svojih potovanjih po vaseh. Obenem z zdravili je nosila hrano in obleko«.

Tako spremlja avtor bralca od misijonarja do sestre po vsem slovenskem misijonu in opisuje njihovo delo. Seveda pa ni dovolj samo pošiljati misijonske delavce v Bengalijo, treba jih je tudi vzdrževati, podpirati in jim pomagati, saj sami ne zmorejo vsega brez sredstev. In Slovenci jih ves čas vneto podpirajo. Morda so najpodjetnejši koroški slovenski verniki, ki so do zdaj izštudirali nad tisoč indijskih in afriških bogoslovcev, da so postali duhovniki.

Drugi del knjige ima naslov **Pogovori z Jožetom Cukaletom**, edinim živim slovenskim misijonarjem v Bengaliji. Cukale, ki je pesnik, pisatelj, filozof in teolog, se je tako vživel v indijsko ver-

ske in kulturno stvarnost, da si je pridobil brez števila prijateljev med preprostimi ljudmi in najvišjimi sloji — vsi pa ga globoko cenijo kot izrednega človeka, svetniškega moža, ki se žrtvuje za vse. Prijatelj je znamenite matere Terezije iz Kalkute, obiskuje jo, pri njej išče nasvete, njegove sestre mu pomagajo v župniji. »Ob njej čutim božjo bližino, duhovno svetlobo, takšno izžarevanje, da bi pokleknil in prosil za blagoslov«, je izjavil Cukale.

V tretjem delu je opisal avtor še druge misijonarje v Indiji. Tako je prikazal

brata Ludvika Zabreta, ki je dvakrat spremenil peščeno puščavo v rodovitne njive in vrt s pomočjo podtalne vode in poljedelskih strojev. Marija Šreševa je izvorna in podjetna redovnica, ki deluje med ženskami v vaseh severnega Guržarata. Vzgaja jih in vodi k večji samozavesti in podjetnosti, ker je spoznala, da ne jemlje bremena z njihovih ramen, dovolj so močni, da ga nosijo.

V zadnjem delu knjige so biografije misijonarjev in misijonark, na koncu pa bibliografija del, ki so jih napisali misijonarji ali drugi o misijonih.

Slovenska družina ima na mizi mladiko

Kokaljeva knjiga Pogovori ob Gangesu je odlično delo, ker nam odkriva Indijo in njeno miselnost, predvsem pa nam prikazuje slovenske ljudi, ki so zastupili evropsko udobno in kulturno življenje ter šli med ljudi na robu preživetja, da bi jim prižgali luč vere ter jih kulturno in gospodarsko dvignili. Knjiga je bogato ilustrirana.

Martin Jevnikar

Ob svojem obisku v Trstu je slovenski minister za kulturo dr. Andrej Capuder obiskal Slovensko stalno gledališče, Narodno in študijsko knjižnico ter Društvo slovenskih izobražencev, kjer je zvečer v Peterlinovi dvorani odgovarjal na vprašanja številnih poslušalcev. V slovenskem gledališču so ga sprejeli člani izvršnega odbora.

◀ 2. stran platnic

Citiram napovedani odstavek: »*Za mene kot opazovalca s strani je sedanjí hrušč predvsem posledica razhajanja med načeli in prakso pri enih in drugih (Vaš očiitek: Gruden opeva pluralizem krovne organizacije). SKGZ upravičeno in nujno razglaša svoje nadstrankarstvo (SKGZ in ne jaz op.p.), vendar se mora tako tudi dosledno ravnati (kar bi lahko napisal tudi drugače, pa bi pomenilo isto: da mora priti od besed k dejanjem, kar dopuščá samo eno razlago mojega komentarja: da v praksi proklamiranega pluralizma še ni op.p.). Namesto, da se gre partnerstvo političnim strankam, se mora prvenstveno obrniti k svojemu članstvu, njihovim interesom in iskati pluralistične kadrovske izbire v svoji bazi (je morda to opevanje pluralizma krovne organizacije?), očitani monopolni položaj(!) pa mora preseči za začetek z odpiranjem(!) k drugi, sicer šibkejši krovni zvezi (očiitek: zanj, beri za Igorja Grudna, je bila SKGZ vedno organizacija vseh Slovencev, Svet slovenskih organizacij pa samo katoliških) k katoliško obarvanemu Svetu slovenskih organizacij, in bratno seveda«.*

Ne vem, kje je pisec odkril meni pripisani »bistroumen nesmisel« o SKGZ-ju kot organizaciji vseh Slovencev. Če bi bilo res tako, za Svet slovenskih organizacij ne bi ostal noben Slovenec, ker so pač vsi v SKGZ-ju. Res pa sem večkrat zapisal, in pri tem vztrajam, da ima večina zvez in ustanov, članic SKGZ, tudi po članstvu, vseslovenski značaj, ker združujejo Slovence vseh političnih in svetovno-nazorskih barv in tiste brez barv, na katere se pogosto sploh pozablja.

Če sem bil krivičen z oznako »katoliško obarvanemu SSO«, kar sploh ne pomeni, da so v njem samo katoličani, ampak je to njen najbolj opazen predznak. Sicer pa mi svetujte najbolj ustrezno oznako Sveta slovenskih organizacij, da bi zaznali njegovo različnost od SKGZ-ja: morda z barvno oznako »bel« in SKGZ z »rdeč«, »nelevičarski« in SKGZ »levičarski«, »avtohtono slovenski«, in »ljubljansko režimski« ali kako prosim?

Govoreč o monopolih sem v svojem komentiranem poročilu poročevalsko ugotovil, da Slovenska skupnost očita SKGZ-ju monopole (kar je res) in zatem dodal svoj komentar »pri tem pa svoje zamolči« (kar je po mojem tudi res, saj jaz še nisem nikjer prebral, da bi kdo iz vrst Slovenske skupnosti govoril o svojih monopolih). Glede zahteve v obrobniku, da

bi moral monopole Slovenske skupnosti konkretno navesti, pa enako lahko ugotovim, da tudi Slovenska skupnost očitke SKGZ-ju nikjer, vsaj javno ne konkretizira (beri zadnjo izjavo Slovenske skupnosti, »Primorski dnevnik«, torek, 22.5.). Če pa me že potegujete za jezik, naj vam zaupam, da je slovenski časnikarski oddelek Radia Trst A tisto mesto, kjer lahko urejam večji del poslov s tržaškim vodstvom Slovenske skupnosti in organizacij z njenega vplivnega območja!

V težko najdenem nadaljevanju in koncu Vašega obrobnika (dejstvo, da na koncu strani ne navajate, na kateri strani se nadaljuje in ga komaj najdeš, tudi kaže na Vašo površnost) dvignete prst (tudi meni) in zažugate: Kaj pa če se bodo po aprilskih volitvah razmere v matici spremenile? In so se!

Jubilejni 25. študijski dnevi DRAGA 90

Od petka, 31. avgusta,
do nedelje, 2. septembra,
v Parku
Finžgarjevega doma
na Opčinah,
Narodna 89.

Tej številki prilagamo bilten
z letošnjim programom.

V pripravi je zbornik
lanskega srečanja
s predavanji in debato.

In če hočete slišati moje mnenje: spremeniti se bodo morale tudi tu med Slovenci v Italiji, in to ne samo zaradi matičnih sprememb, ampak predvsem zaradi notranje nuje tukajšnje slovenske skupnosti. Toda, za božjo voljo, ne počnite tega z obračunavanjem in ne z besedanjakom, ki deluje kot hladno orožje in ne kot vabilo k dialogu (v mislih imam tudi uvodnik v isti številki »Mladike« pod naslovom »Ukiniti SKGZ«, ne s sektašenjem na obeh straneh in prestižnim čakanjem, kdo se bo upognil in kdo stopil h komu, kajti potreb-

na so kakovostna nova, in predvsem ideoloških imperativov in politične zlobe razbremenjena srečališča.

Pa brez zamere,

Igor Gruden

Igor Gruden je na naš poldrugo stran dolg komentar v prejšnji številki odgovoril s pismom na štirih straneh. Po nobenem tiskovnem zakonu ne bi bili dolžni objaviti tako nesorazmerno dolg odgovor. Objavljamo ga zato, ker smo na to priložnost čakali nekaj desetletij. Da, bile so potrebne svobodne volitve v Sloveniji, da se je dopisnik RTV Ljubljana v Trstu, tako odzval na naš članek. Vendar pa bi si lahko tudi prihranil nekaj nepotrebnih prilastkov, s katerimi je ocenil naš komentar.

Nadaljevanje obrobnika bi verjetno z lahkoto našel, ko ne bi bil zaradi našega komentarja tako prizadet in živčen. Našel bi ga takoj, ko bi preskočil obe notranji prilogi Mladike: Merkušjevo razpravo o svetnikih v slovenskem imenoslovju in mladinsko prilogo Rast.

O monopolih Slovenske skupnosti — na to namiguje I.G., ko omenja časnikarski oddelek radia Trst A — pa prav na kratko: radio in šola sta hvalobogu javni ustanovi, ki smo ju dobili po zaslugi osvobojenih demokratov, povojnih beguncev in »belogardistov«. Ti dve ustanovi sta javni. Nastavitve so urejene z natečaji in drugimi z zakoni urejenimi kriteriji. Zelo radi bi, da bi s podobnimi kriteriji urejevali delovna razmerja tudi v tistih ustanovah, ki so »slovenske« in »naše«. (Naj jih naštejemo?) Če I.G. ni našel drugih monopolov Slovenske skupnosti, potem je tudi ob tem edinem streljal mimo.

Sploh pa ne razumemo I.G. in njegove ihtave časnikarske žilice zadnjih mesecev. Ne razumemo, zakaj se čuti ogroženega, zakaj išče za vsako ceno dlako v jajcu in polemiko. Tudi nastavek njegovega članka »Bo zdaj kdo drug bolj enak« v Dnevniku z dne 14. junija je v smislu zgodbe »Primate tatu!«, ki jo vsi dobro poznamo.

Obisk ministra Capudra, svojega dolgoletnega prijatelja in predavatelja, si je zamislilo Društvo slovenskih izobražencev. Minister je na obisk pristal in izrazil željo, da bi istočasno obiskal še kako drugo kulturno ustanovo v Trstu. Predlagali smo mu Slovensko gledališče in študijsko knjižnico, kar se je potem tudi res zgodilo. To je vse. Vse drugo v članku je dopisniška fantazija in morda strah pred »revanšizmom«.

Ur.

AGENCIJA ZA POMIRJENJE ŽIVCEV

*(Pacientka razburjeno vstopi
in odloži potovalko)*

Zdravnik: Izvolite, tovarišica ESKAGEZE.

Pacientka: Tovarišica sem bila, gospod doktor! Odkar je v Sloveniji zmagal DEMOS, sem samo gospa. Pluralna, pluralistična, pluriliristična gospa.

Zdravnik: Videti ste zelo razburjeni, gospa.

Pacientka: Kaj ne bi bila!! Prihajam iz Ljubljane. Včasih sem bila tam kakor doma. Povsod kakor doma, razumete? Recimo na Cekaju, pri SZDL, pri Udbi kakor doma. Tako lepo družinsko je bilo; SZDL vabi mene na obisk in na kosilo v vili Podrožnik, jaz, ESKAGEZE, vabim SZDL na obisk in na kosilo k Furlanu na Repentabor. In potem me povabi hrvaška SZDL na obisk in kosilo, nakar jo spet jaz od svoje strani povabim na obisk in kosilo. In tako naprej obiski in kosila od republike do republike, tja do Bosne. Povsod smo se kot možaki lepo pomenili o vsem, od Slovencev v Trstu do socializma in neuvrščenosti. Pa še na vlak ali na letalo so nas pospremili ob slovesu in dali vsakemu roko, od Palčiča navzdol. Zdaj pa, ko da smo postali za Ljubljano pasja figa!... Samo poslušajte, kaj mi je rekel eden od DEMOSA! Ko bi bil vsaj rekel, da se na primer moramo demarksizirati. Ali deribičičizirati. Ali magari tudi deraceizirati. Toda veste, kaj je rekel tisti demokratični gobec? Da se jaz, tako materinsko krovna čez vse Slovence, moram demafijazirati! Jaz, ESKAGEZE, vsa bolna, vsa trepetajoča za to našo zamejsko vzajemnost, tako vsa na koncu z živci, tako vsa onemoglo pluralistična, da vam rečem, gospod doktor, naj bi bila mafija! Veste, da sem zavila v prvo lekarno, gospod doktor, tisto tam na Prešernovem trgu, ne, na Marijinem se bo menda spet reklo, in prosila za injekcijo! In tista farmacistka, ki mi jo je dala, je morala biti od ZKS - Stranke demokratične prenovе, tako je bila ljubezniva, prav zlata je bila. Ali pa je bila od one druge prenovе, liberalne, vsekakor je ravnala z mano kakor z mamico, celo ležišče mi je ponudila tam v lekarni, da bi prišla k sebi...

Zdravnik: Če je tako, kaj pa potem hodite iskati v Ljubljano k DEMOSU? Pol stoletja ste hodili k ZKS, pojdite tudi zdaj, recite: pol stoletja ste me vzdrževali, vzdržujte me še naprej!

Pacientka: Ko pa so reveži, tisti novi komunisti, ko so v ligi B in morda na poti v C! Ko razpuščajo svoj aparat in odslavljajo svoje uslužbenice!

Zdravnik: Denar pa nalagajo v podjetja doma in v banke v tujini, pravijo. Da bi pri novih volitvah spet prišli na vrh.

Pacientka: Bog jim daj! A zaenkrat je oblast tam, kjer je. In tako ali drugače je treba vsaj malo priti v milost pri DEMOSU. Še dobro, da imamo v Ljubljani Boga Samso. Medaljo zasluži, da je onim zaspanim kranjskim časnikarjem navdihnil stavko proti terorju DEMOSA. In, pomislite, ta zlati fant zdaj skuša vzdigniti k stavki tiste komuniste, ki jih je ZKS - Stranka demokratične prenovе vrgla na cesto! Vse, kar je prav, ne? Ja, ko jaz ne bi imela Boga Samse v Ljubljani, tega mojega ambasadorčka... Ali ni kar z zamahom intervjuval Peterleta — kakor enak z enakim? To ti je pluralist, da bi ga znal intervjuvati celo kot kristjan s kristjanom! Marsikatero pot naredi zame ta zlati fant. Saj veste, gospod doktor, kako bi bilo meni pri mojih letih in z mojimi živci, če bi morala čakati v predstobi pri kakšnem Bučarju ali Bavčarju...

Zdravnik: Nič slabo ne zgledate, gospa. Hočete kompliment? Zadnji časi so vas celo pomladili. Ko da imate za sabo kakih deset ur pri estetistki.

Pacientka: Spraševala me je, kakšen obraz naj mi naredi. Čimbolj pluralističen, sem rekla. Pa so mi po vseh mažah zrasi brki! Potem sem šla k internistu, da mi odvzame nekaj maščobe. Čutila sem se nekam preveč mastno. Pa čujte, kaj mi je predpisal: po tri ure jahanja na dan v Lipici! Potem ti pride kakšen uvodnik v MLADIKI, da bo treba ne vem kaj napraviti z mano. Potem kakšen glas iz Ljubljane, da bo treba ESKAGEZE, se pravi mene, krovno zaščitnico vseh Slovencev tu, tako rekoč kokljo vseh slovenskih piščancev v Italiji, da bo treba ESKAGEZE demolirati! In tako je šlo z mano navzdol. In sem sklenila pustiti internista z njegovimi konjskimi kurami in priti k vam. Če me ne rešite s svojo psihoanalizo vi, mi ostane samo kanal pri Rusem mostu...

Zdravnik: Kako spite?

Pacientka: Kako spim? Zanič! Enkrat mi koinformovci mažejo z nečim kljuke na PRIMORSKEM DNEVNIKU, kakšno drugo noč me nekdo podi z metlo po KREDITNI BANKI, spet drugič zlivam iz vedra limonado na glavo suflerki v SLOVENSKEM GLEDALIŠČU.

Zdravnik: Kaj pa apetit, gospa?

Pacientka: Bi rekla, da kot zmeraj: dober. Marsikaj mineva, ampak apetit ostaja, hvala Bogu. Tako da moram kar paziti na linijo...

Zdravnik: No, če ostaja apetit... Pa najprej poglejmo, kako je z vašim pritiskom...

ZA SMEH IN DOBRO VOLJO

»Zakaj nosiš žalni trak? Ali žaluješ?«
»Ne, tisto ne — samo žena mi je umrla.«

—o—

Sredi noči zazvoni telefon pri zdravniku.

»Tukaj Čop! Gospod doktor, pridite brž, mislim, da ima moja žena vnetje slepiča!«

»Nemogoče, saj sem ji ga že pred časom izrezal. Nisem pa še slišal, da bi imel kdo še drugi slepič.«

»Ali tudi tega niste nikoli slišali, da bi imel kdo drugo ženo?«

—o—

»Ne pijem več.«

»Kako?«

»Manj pa tudi ne.«

—o—

Pijanček: »Najprej sem pil vodo z viskijem. Potem viski z vodo. Zatem viski brez vode. Sedaj pa pijem viski kot vodo.«

—o—

»Kdor mi ponudi alkohol, me užali.«

»In kaj narediš potem?«

»Žalitev požrem.«

LISTNICA UPRAVE

DAROVI ZA TISKOVI SKLAD

»MLADIKE«

N.N.	11.000 Lir
Dr. Jakob Kandut	4.000 Lir
N.N.	10.000 Lir
N.N.	150.000 Lir
Breda Velikonja	92.000 Lir
Razni	4.000 Lir

DAR V SPOMIN

Ob obletnici smrti prof. Lojzke in prof. Jožeta Peterlina daruje Anka 100.000 Lir v sklad Mladike.

VSEM SE PRISRČNO ZAHVALJUJEMO!

Po radiu Opčine nam je ba-
je (tako so nam sporočili) dr.
Bogdan Berdon obljubil devet
milijonov lir iz sklada za dvoje-
zičnost za dvojezične napise
na našem sedežu.

Dr. Berdonu se za ta prispe-
vek zahvaljujemo, a ga ne po-
trebujemo, ker imamo vse na-
pise samo v slovenščini.

Slovenska prosveta

»Očka, kako je bilo ime Adamovi tašči?«

»Adam ni imel tašče. Adam je živel v raju.«

—o—

Gostitelj je zaigral pred gosti na klavir neko skladbo.

Eden od gostov drugemu: »Ta bi moral igrati na radiu!«

»Ker igra tako dobro?«

»Ne, ampak ker radio lahko ugasneš.«

—o—

»Zakaj pravijo temu boksarju »križanka?«

»Zato ker vsako tekmo začne navpično, konča pa vodoravno.«

—o—

»Še nikoli nisem s kraja nesreče pobegnil — vedno so me morali odnesti.«

—o—

Vdovi med seboj: »Izpolniti sem morala po moževi smrti toliko obrazcev, da bi mi bilo skoraj ljubše, ko bi mi ne bil umrl.«

—o—

»Kako moreš hoditi v tako hudem mrazu naokoli tako malo oblečen?«

»Kako so pa Špartanci lahko hodili pozimi skoraj nagi?«

»Že res! Zato so pa izumrli.«

—o—

»Sin moj, toliko denarja sem ti že dal za šolanje, od tebe pa nič.«

»Ne jezi se, oče! Sem pač zgrešena investicija.«

—o—

»Od kdaj pa delaš pri tem podjetju?«

»Od takrat, ko mi je šef zagrozil, da me bo sicer vrgel iz službe.«

—o—

»Kaj pomaga, če imate vse v mezin-
cu, ko pa je tako daleč od možganov.«

»Ste videli Labodje jezero?«

»Sem, a morje je le morje.«

—o—

Pijančka že nekaj časa sedita v krčmi.

»Ali veš, koliko je ura?«

»Vem.«

»Hvala.«

—o—

»Tole je slika mojega ubogega mo-
ža.«

»Oh, kdaj pa je umrl?«

»Ni umrl, samo ubog je.«

**Od obrtniških izkušenj
v trgovinsko dejavnost**

Korsič

Anton Korsič

- Serijsko pohištvo
- Pohištvo po meri
- Preureditve

Prodajalna:

**TRST, Ulica S. Cilino 38
Telefon 040/54390**

Dom in delavnica:

**TRST, Ulica D. Chiesa, 91
Telefon 040/571326**

POSEBNI POPUSTI!

OBIŠČITE NAS!

P R I N T I N G O F F I C E

tipo-litographart

trst - ulica rossetti 14 - telefon 040/772151

P R I N T I N G O F F I C E